

Teine ja kolmas Johannese kiri

PKK1279 2Jh 1:1

Sissejuhatus Teise Johannese kirja

Kui avada Piibel teise ja kolmanda Johannese kirja kohalt, siis kõigepealt ehk paneb imestama, kui lühikesed need on. Sel ajal kirjutati kirjad papüüruseroost valmistatud lehtede, ja kuna nii Johannese teises kui ka kolmandas kirjas on algkeeles vähem kui 300 sõna, siis võime arvata, et kumbki neist mahtus üheleainsale lehele. Nii et pikkusega pole need küll ära rikutud. Aga miks on nii lühikesed kirjad üldse Piibli koosseisu võetud? Sellise küsimuse taustal võib olla kahtlus, et nii lühikestel kirjadel pole kindlasti palju anda. Aga nii see ei ole. Nende kirjade lühidus ei tähenda sugugi, et need oleks vähetähtsad. Pigem on vastupidi – lühidus hoopis rõhutab nende tähtsust. Kui juba Jumala Vaim on juhtinud asju nõnda, et ka nii lühikesed kirjad on võetud Piibli kaanonisse, siis peab neil olema eriline tähendus.

Johannese teine ja kolmas kiri annavad meile tähtsa vaatenurga Johannese esimesele kirjale. Seda võiks illustreerida näitega arstirohtudest. Arst on määranud patsiendile kaks erinevat rohtu, mida tuleb võtta alati, kui sümptomid tekivad. Üks nendest on imepisike tablett, mida on raske isegi purgist kätte saada. Teine on kapsel, mis on sissevõtmiseks peaaegu et liiga suur, ja selle alla neelamiseks on tarvis palju vett. Neid rohte võttes märkab patsient varsti, et see väga pisike tablett on mõjusam. Kui suurem ei aita, siis väiksemast on ikka abi. Midagi sarnast võiks öelda ka Johannese Teise ja Kolmanda kirja kohta. Nende väiksus ehk lühidus ei vähenda nende mõju.

Selle kirja on kirjutanud apostel Johannes. Me kutsume teda sageli armastuse apostliks, sest ta tekstides on palju juttu armastusest. Meil maksab aga meeles pidada, et Jeesus nimetas teda hoopis Kõuepojaks (vt Mk 3:17). Peale kõuemürina võiks siis ehk mõelda juba ka välkudele, sest oma kirjades ei kardaks Johannes sugugi käsitleda tundlikke ja tuleohtlikke teemasid. Ta räägib eriti sellest, et armastus teiste kristlaste vastu on märk, et inimene on Jumala laps. Seetõttu on ka vastupidi – sellise armastuse puudumine sunnib küsima, kas inimene on üldse Jumala Vaimust osa saanud.

Teine ja ka Kolmas Johannese kiri on tõenäoliselt kirjutatud juba enne kui Esimene Johannese kiri. Nimelt näib, et Teise Johannese kirja kirjutamise ajal oli gnostitsistlik eksitus, mis hakkas kogudustes levima, alles algusjärgus. See oli hakanud ilmutama endast esimesi märke, aga selle mõju polnud veel kuigi suur. Sellepärast aitas siis ka lühemast kirjast. On küll raske kuigi täpselt öelda, millal Teine Johannese kiri kirjutati, aga tõenäoliselt oli see 80- või 90-ndatel aastatel.

Teine Johannese kiri erineb Esimesest peale pikkuse ka selle poolest, et see on selgelt kiri, nagu kirjad ikka. Selles on tollaegsetele kirjadele tüüpilised algus- ja lõputervitused, mis Esimeses Johannese kirjas puuduvad.

Nagu kiri Fileemonile, nii ka Teine Johannese kiri on isiklik kiri. Johannes on selle kirjutanud „valitud emandale”. Tõsi küll, piibliuurijad on üsna üksmeelselt arvamusel, et see naisik on varjunimi, mille all tegelikult mõeldakse kogudust. Näib siis nii, et oli kas keegi kristlasest naine või ka terve kogudus, kes osutas külalislahkust kõigile, kes kristlase nime kandsid. Seda tegid nad hoolimata sellestki, et mõned külalised tulid eksiõpetusega ja salgasid ristiusu kõige tähtsamaid, Jeesuse Kristusega seotud suuri tõdesid. Johannes hoiatab selles kirjas selliseid vastu võtmast ja kostitamast. See ongi selle lühikese kirja peamõte.

Selle kirja teemaks või pealkirjaks võiks panna sõnad „Tõe nimel”. Mõnikord me satume olukorda, kus tõde ja armastus satuvad omavahel vastuollu. Kuidas siis talitada? Vastus on, et siis tuleb lähtuda tõest. Tõde peab olema kõige tähtsam. Tagapool ma arutlen pikemalt selle üle, kas tõde ja armastus üldse saavad olla omavahel tõeliselt vastuolus. Siinkohal ütlen ainult niipalju, et tuleb ette olukordi, kus nii vähemalt tundub. Selliste olukordade puhuks peame ka teadma, et tõde peab olema esikohal.

Tõe eest tuleb näha vaeva ja ka võidelda. See tähendab muuhulgas sedagi, et on vale öelda valeõpetajatele „tere tulemast” ja osutada sellega nende õpetusele vastuvõtlikkust. Jumala sõnas antud tõde inimese, maailma ja Jumala kohta toob meile pääste. Seepärast tähendab selle tõe kaotamine ka pääste kaotamist. Siis tuleks meil elada ainult omaenda arvamuste ja mitmesuguste eksiõpetuste varal, ilma lootusetagi osadusele elava Jumalaga. Seepärast on tõde kõige tähtsam. Tõe juurde kuulub vältimatult ka õpetus Jeesusest Kristusest. Ta oli ja on ühtaegu nii inimene kui ka Jumal. Sellepärast võis ta surra meie asemel ristil ja avada meile sellega tee taevasse. Kui kohtame kedagi, kes on neis olulistest asjadest tõe poolel, siis võime rahulikult olla teisejärgulistes küsimustes ka eriarvamusel.

Johannese Esimese kirja võtmesõnaks on armastus. Ta räägib seal Jumala pererahva omavahelisest armastusest. Jumala perekonnas tuleb lastel üksteist armastada. Jumala lapse tundemärgiks on, et ta armastab Kristust ja teisi õdesid-vendi. Selle kirja peasisuks on, kuidas Jumala väiksed lapsed peavad üksteist armastama ja püsima osaduses, mis Jumal loonud on.

Teise Johannese kirja uurimisel võib abi olla sellest, kui tuletada meelde Esimesest kirjast tüüpiline väljend: „Sellest on näha, kes on Jumala lapsed ja kes kuradi lapsed: ükski, kes ei tee õigust, ei ole Jumalast, nagu ka mitte see, kes ei armasta oma venda.” (1Jh 3:10) Johannes sõnastas selle meelega negatiivses vormis, et keegi, kes kutsub ennast kristlaseks, kes aga tegelikult seda ei ole, ei saaks selle salmi paljastavast haardest välja vingerdada. Esimest Johannese kirja uurides nägime, et kogudusse oli pugunud inimesi, kes kiitlesid sellega, et neil oli Jumalast erilisi teadmisi või tunnetust, kreeka keeles – *gnoosist*, aga samal ajal nad külvasid Jumala pererahva hulka lahkmeelt ja mingil määral isegi kiusasid neid taga. Johannese järgi ei tegutse niiviisi keegi, kes on Jumalast sündinud ja kuulub Jumala perekonda.

Aga kuidas on hukkaläinud patusega, kes ei kuulu Jumala perekonda? Kas tuleb kristlasel armastada tedagi? – Jh 3:16 öeldakse, kuidas suhtub Jumal inimestesse, kes teda ei tunne: „Sest nõnda on Jumal maailma armastanud, et ta oma ainusündinud Poja on andnud, et ükski, kes temasse usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu.” Seega on ka kristlased kutsutud oma kaasinimesi armastama ja tegema evangeeliumi neile kättesaadavaks.

Joonas raamatust näeb, et Joonas küll niinevelastest suuremat ei hoolinud, aga Jumal saatis ta sinna, sest ta armastas neid. Kuna Jumal neid armastas ja nad Jumala poole pöördusid, siis tuli ka Joonal neid armastada. Samamoodi on Jumala pererahva hulka arvatud inimesel tarvis mõelda ka neile, kes ei ole veel selle õnne osaliseks saanud. Meie ülesanne on armastada neid nõnda, et toome neile sõnumi Jeesusest Kristusest, kes armastab neid.

Johannese kirjad tõstatavad küsimuse, kuidas suhtuda eksiõpetajatesse – neisse, kes salgavad Kristuse jumalikkust või ka inimlikkust, nagu tehti selles eksiõpetuses, millele Johannes vastu astub. Siin, oma teises kirjas, Johannes hoiatab meid nende eest. Näiteks salmis 7 ütleb ta: „Jah, maailma on läinud välja palju eksitajaid. Kes ei tunnista Jeesust Kristust lihasse tulnuna, seesama ongi eksitaja ja antikristus.” Kuidas meil siis tuleb valeõpetajatesse suhtuda?

Sellele küsimusele pole lihtne vastata, aga see viib meid tagasi tõe ja armastuse vahekorra küsimuse juurde. Meid kutsutakse ühest küljest üles armastama kõiki inimesi, teisest küljest aga hoiatatakse nende eest, kes õpetavad Jumalast vääralt. Kas on siis võimalik üht ja sama inimest samaaegselt armastada ja temast hoiduda?

See omakorda tõstab tähtsa küsimuse: mida õieti armastuse all tuleb mõista või kuidas võib armastus väljenduda? Kas armastus tähendab ennekõike sooja suhtumist ja head vahekorda? Või tähendab see ennekõike hoolekannet, hoolimata suhtest ja tunnetest? Kas teatud olukordades võib armastus väljenduda ka karmides sõnades ja hoiakutes – näiteks sellistes, mida Jeesus vahel ütles oma vastastele ja silmakirjalikele jumalateenritele?

Kui armastuse all mõeldakse igasugust hoolekannet ja võõrustamist, siis Johannese kirjade selge sõnum on, et väärdõpetajaid ei tule sel moel armastada, vaid nende eest tuleb hoiduda. Aga muidugi tähendab armastus muudki kui lahkete vastuvõttu.

Me võiksime nüüd pikalt arutleda selle küsimuse kõivõimalike tahkude ja vaatenurkade üle, mis Johannese kirjadest seoses armastamisega esile tõusevad. Meile võib tunduda vastuvõetamatu mõte, et keegi inimene tuleks mingil viisil kristlikust hoolekandest välja arvata. Nii tuleb meil selleski küsimuses Johanneselt abi paluda. Ta ise ilmselt ei näinud selles asjas kuigi suurt probleemi.

Kui uurisime saadetes PPK Esimest Johannese kirja, siis tsiteerisin sellest ajast säilinud kirjeldust, kuidas Johannes käitus, kui ta nägi Kerinthost, kes oli Efesoses gnostitsistliku eksiõpetuse üks peaarhitekte. Nagu Irenaeus jutustab, läks Johannes kord avalikku ujulasse või sauna, kuid nägi seal Kerinthost. Seepeale oli ta sealt otsekohe välja tormanud, hüüdes: „Pögenegem, et hoone meile kaela ei langeks, sest Kerinthos, tõe vaenlane, on seal.” (Wirén, Edvin, Kun hän avasi kirjan, 409.)

Ehk me võiksime öelda, et Johannes osutas selles olukorras nii Kerinthosele kui ka teistele juuresolijatele armastust, paljastades ta tõelise loomuse. Seega oleks eksiõpetaja eest hoiatamine ja tema seltskonnast hoidumine tegelikult kõige suurem armastuse osutamine. Aga muidugi peab enne olema kindel, et tegemist on tõesti eksiõpetusega. On nimelt olemas oht, et hoopis tõeline Jumala töö saab kergekäeliselt tembeldatud eksiõpetuseks. Parim näide selle kohta on Jeesuse ristilöömine, samuti igasugused kristlaste tagakiusamised.

Oma Esimeses kirjas rõhutab Johannes seega armastust, aga siin, Teises kirjas, on võtmesõnaks tõde. Vahel tundub küll, et tõde ja armastus satuvad üksteisega vastuollu, kui me mõistame neid liiga kitsalt. Alati me ei mõista, et tõe esile toomine ja eksiõpetusest hoidumine on armastus. Siis võime ka sattuda olukorda, kus tõde ja armastus paistavad olevat vastuolus. Aga kuna Jumalas on tõde ja armastus täiuslikult kooskõlas, siis on selge, et lõplikku vastuolu nende vahel ei ole. Probleem on ainult selles, et meil, inimestel, nende asjade ühendamine nii hästi ei õnnestu. Seepärast antakse meile rusikareegel, et kui armastus ja tõde paistavad omavahel vastuollu minevat, siis tuleb lähtuda tõest. Niiviisi on kõige kindlam eksiõpetuste karidest hoiduda.

Siinkohal tuleb esile tuua ka teine Johannese kirja rõhuasetus, mis samuti aitab meil leida Johannese teisele ja kolmandale kirjale õige vaatenurga. Johannes ütles 1Jh 1:7, et meil tuleb käia valguses. Tõde ja valgus tähendavad selles seoses sama asja, nii et tões käimine tähendab ühtlasi Jumala sõna valguses elamist ehk käimist. Eespoolöeldust selgus juba, et armastus ja tõde on lahutamatud. Kristus on kontsentraat mõlemast, ta on mõlema kehastus. Ta on Tõde ja ta on Armastus. Seega, kui Johannes oma esimeses kirjas räägib valguses käimisest ehk elamisest, siis siin, teises kirjas räägib ta samas tähenduses tões elamisest. Nimelt ütleb ta siin neljandas salmis: 2Jh 1:4: „Rõõmustasin väga, et leidsin sinu laste seast neid, kes käivad tões, nii nagu me oleme Isa käest saanud käsu.” Seega ütleb Johannes, et tähtis ei ole mitte ainult tõde iseenesest, vaid seegi, et kristlane ka selles elab. Samal põhjusel kutsub Johannes meid ka üles armastama vendi, st teisi kristlasi.

Johannese Teise kirja sõnumit uurides leiame seega tähtsa vaatenurga ka ta esimesele kirjale. Ta käsitleb neis kahes kirjas koos kristlase elu kahte tahku – tõde ja armastust.

1:1 Vanem - valitud emandale ja tema lastele, keda ma armastan tões, ja mitte üksi mina, vaid kõik, kes on tunnetanud tõde,

Johannes nimetab end siin vanemaks, kreeka keeles – *presbyteros*, ja sellel on kaks tähendust. See võib tähendada ea poolest vana inimest, aga võib olla ka tiitel, mis tähendab koguduse karjast või õpetajat. Algkeeles kasutab Johannes selle sõna ees määravat artiklit, eristades end sellega kõigist teistest koguduse vanematest. See

näitab, et tal polnud tarvis isegi nimetada oma nime, et teataks, kes ta on. Piisas sellest, et ta kasutas enda kohta määravas vormis sõna „vanem”. Kõik Väike-Aasia kristlased teadsid seepeale kohe, kellega oli tegemist.

Johannes nimetab end niisiis vanemaks, ja seda sellepärast, et tal oli kristlaste hulgas tunnustatud positsioon. Aga muidugi viitab see sellelegi, et seda kirja kirjutades oli ta ka aastate poolestki juba vana mees. Tõenäoliselt oli ta siis juba vähemalt 80-aastane. Tal polnud isegi tarvis nimetada end apostliks, sest ilmselt aktsepteerisid kirja saajad loomulikult ka ta autoriteeti apostlina.

„Valitud emand” on kreeka keeles *electa kyria*. See võib muidugi tähendada koguduses tähtsal kohal olevat naist, kelle kodus näiteks kogudus võis koos käia, aga tõenäolisem on, et see on kaudne väljend koguduse enda kohta. Sõna *kyria* tähendab prouat või kodu valitsejannat. Ja kuna edasi pööratakse ka tema laste poole, siis on loogiline kutsuda teda emandaks. Ei ole küll võimatu, et need lapsed on selle naise lapsed, aga kuna kiri on nähtavasti siiski adresseeritud tervele kogudusele, siis mõeldakse laste all ilmselt Jumala lapsi – koguduse liikmeid ehk Jumala perekonna liikmeid. Seega on see kiri adresseeritud kristlastele või, nagu tänapäeval vahel öeldakse, Kirikule suure algustähga. Siis mõeldakse Kiriku all kõiki Jeesusesse Kristusesse uskujaid inimesi, kes maailmas elavad ja varem on elanud. See kiri ongi läbi sajandite olnud kristlastele ajakohane.

Nagu näeme, on selles Johannese kirjas tõesti tähtis koht tõel – juba esimeses salmis nimetab ta seda kaks korda. Ta ütleb oma lugejate kohta, et ta armastab neid tões. Niisiis, jutt ei ole lihtsalt armastamisest, vaid armastamisest tões. Sellise formuleeringuga ütleb Johannes, et usk Kristusesse ühendab teda, kes selle kirja kirjutab, oma lugejatega. Samasuguse armastuse ütleb ta olevat kõigil, „kes on tunnetanud tõde”. Seega ta ei kirjuta ainult enda eest, vaid liidab oma tervitusega ka selle koguduse rahva, kust ta selle kirja saatis. Nemadki olid sellesama päästva tõe osalised. Nii hakkab Johannes juba kirja esimesest salmist peale juhtima oma lugejaid soovitud suunas. Edasi ta nimelt räägib, et sugugi mitte kõik, kes kristlase nime kandes ringi kõnnivad, ei ole need, keda nad väidavad end olevat.

Kõige tõelisemas mõttes saabki kristlikku armastust, st Jumala pererahva omavahelist armastust osutada ainult Jumala perekonna piirides – nende hulgas, kes on saanud Jumala tõe osaliseks. Tõe all mõeldakse siin nii Jumala sõna kui ka teda, keda see sõna ilmutab – Issandat Jeesust Kristust.

Kuidas õieti mõista Johannese väljendit: „... kõik, kes on tunnetanud tõde”? Kas ei kõla selline ütlus vähemalt tänapäeval liiga pretensioonikalt, eriti kristlaste suus nende jaoks, kes ei ole kristlased? Tõe küsimus on ju teatavasti väga vaieldav. Näiteks väidetakse väga kindlalt, et absoluutset tõde pole olemas ja et igaühel on oma tõde. Sel juhul peetakse silmas muidugi seda, et ühegi inimese valduses ei ole absoluutseid teadmisi ükskõik millises valdkonnas, mistõttu tuleb leppida poolikute teadmiste ja seega ka pooliku tõega. See on muidugi tõsi ja seda tuleb arvestada ka igal kristlasel – kasvõi juba selleks, et mitte olla asjatult liiga enesekindel. Aga siiski, siinkohal ma väidan, et absoluutne tõde on ikka olemas küll, ja tema nimi on Jeesus Kristus. Sest nii ütles Jeesus ise: „Mina olen tee ja tõde ja elu.” (Jh 14:6)

Aga sellele tuleb kohe lisada, et see, kuivõrd me Jeesust Kristust tegelikult mõistame ja tunneme, on igal juhul poolik. Jeesus Kristus on Jumal, ja oleks võimatu oodata, et ükski inimene suudab Jumalat lõpuni mõista. Juba evangeeliumidest näeme, et isegi Jeesuse otsesed jüngrid olid tihtipeale päris pikaldased taipama, mida ta neile õpetada tahtis. Nii et ka kristlastel tuleb leppida sellega, et nad ei valda täielikku tõde selle täieliku mõistmise tähenduses. Samal ajal aga võib julgelt öelda, et kristlasel on tõde siiski täiesti olemas. Ta isegi elab tões – nimelt Jeesuses Kristuses, ehkki ta mõistmine sellest tõest on puudulik. Aga sellest pole lugu. Me võime ju näiteks ka autoga sõita, tundmata sugugi väga täpselt kõiki selle ehituse üksikasju, aga sellest hoolimata sujub sõit hästi, kui me teame seda, mida sõitmiseks on oluline teada.

Viimane näide aitab meid lähemale ka mõistmisele, mida see tähendab, kui inimene on tunnetanud tõde – tõde nimelt Jeesuse Kristuse isikus. Tuletame jälle Mt 16-st meelde seda, kuidas Jeesus küsis, kelleks inimesed teda

peavad. Arvamusi oli igasuguseid. Siis aga küsis Jeesus, kelleks ta jüngrid teda peavad, ja vastus oli, et Jumala Kristuseks ehk Messiaks. See vastus oli absoluutselt õige – see oli täielik tõde. Seda kinnitas ka Jeesus ise, öeldes veel, et selle mõistmine pole Peetruse või kellegi teise isiklik saavutus, vaid taevase Isa ilmutuse tagajärg. Niisiis võib öelda, et Jeesuse jüngrid elasid koos tõega – ja õppisid seda tõde üha paremini tundma. Täpselt seesama kehtib ka iga kristlase kohta – absoluutne tõde on tõesti olemas ja meie elame selle tundmaõppimise ja parema mõistmise teel. Ja tõe tundmisest või tunnetamisest saab rääkida neis piirides, kus Jumal on meile seda ilmutanud.

Niisiis, kristlaste kohta, keda Jumal on valgustanud ja kes seetõttu mõistavad, kes Jeesus Kristus õieti on, võib täie õigusega öelda, et nad on tunnetanud tõde. Nad on mõistnud äärmiselt olulisi asju, mida ei tea maailmas ükski mittekristlane.

PKK1280 2Jh 1:2-4

Armastus toob armu

Eelmisel korral alustasime tutvumisretke Teise Johannese kirja. See on lühike kiri. Esialgelt mahtus see ühele papüüruselehele. Aga hoolimata selle kirja lühidusest on selles väge, mida ikka veel tunda on. Johannes, keda kutsutakse armastuse apostliks, ei kartnud olla ka Kõuepoeg, nagu Jeesus teda ja ta venda Jaakobust kutsus. Teise Johannese kirja üks keskeid teemasid on tõde. See kiri on kirjutatud võitlemiseks eksiõpetuse levimise vastu, nagu ka 1Jh.

Selle kirja esimeses salmis ütles Johannes oma adressaatide kohta: „... keda ma armastan tões ...” Teises salmis see lause jätkub.

1:2 **tõe tõttu, mis püsib meis ja jääb meiega igavesti**

Mis põhjusel Johannes armastas teisi kristlasi, sealhulgas ka neid, kellele ta kirjutas? Ta ise ütleb, et ta armastab neid tões ja tõe tõttu. Täpsemalt on jutt tões, mis püsib „meis”, st kristlastes, ja jääb meiega igavesti.

Kristlane on muidugi kutsutud osutama armastust kõigile maailma inimestele, aga Johannes rõhutab selgelt just armastust kristlaste vastu nii siin kui ka oma Esimeses kirjas. See armastus on siis mingis suhtes teistsugune kui see üldisem armastus, mida osutatakse kõigile inimestele. Siin ütleb Johannes, mille poolest on armastus teiste kristlaste vastu eriline. See armastus on selle tagajärg, et kristlasi ühendab eriline tõe side. Tõde teeb võimalikuks kristlaste omavahelise armastuse.

Nii rõhutab Johannes tõe tähtsust. Ta nimetab seda kirja kolmes esimeses salmis kokku neli korda. Meil tasub see Johannese õpetus endale selgeks teha. Kristlaste omavaheline armastus ei põhine siis sellel, et me peame üksteist väga meeldivaks või külgetõmbavaks. See ei põhine ka sellel, milliseid tundeid me millalgi üksteises äratame. Kui olla aus, siis ka kristlastel on puudusi, mis võivad meie suhteid pigem häirida või segada kui teha meid üksteisele meeldivaks. Aga kristlaste armastus põhineb tões, mis püsib kristlases igavesti. Isegi siis, kui me põhjustame üksteisele ebameeldivusi, võime me ikka püsida tões ja armastuses. Eelmises saates ma rõhutasin, et kui tekib olukord, kus tõde ja armastus satuvad justkui omavahel vastuollu, siis tuleb lähtuda tões. Nüüd ütleb Johannes meile, miks see nii on – armastus on rajatud tõe peale, tõde on talle aluseks. Ja kui armastus ei ole rajatud tõe peale, siis on tegemist olemuslikult väärast asjaga.

Ka siinkohal võib näha Johannese tugevat rünnakut eksiõpetajate vastu. Oma Esimeses kirjas ütles ta nende kohta välja tähelepanuväärse tõdemuse: „Nad on küll välja läinud meie seast, kuid nad pole olnud meie hulgast. Kui nad oleksid olnud meie hulgast, siis nad oleksid jäänud meie sekka. Kuid nad läksid ära, et teha avalikuks: ükski neist ei olnud meie hulgast.”

See Johannese tõdemus, et „ükski neist ei olnud meie hulgast“, tähendab ilmselt, et tegemist ei olnud tõeliste Jumala lastega. Nad olid küll olnud Jumala kogudusega seotud, aga tegelikult ei olnud nad ristiusu tuuma tabanud ega sisemiselt Jeesuse Kristuse omaks saanud. Ehk 2Jh 2 sõnu kasutades – neis polnud tõde, mis oleks neis püsinud. Sellepärast läksid nad ka minema. Aga see minemaminek ei olnud tegelikult pööre, vaid – nagu Johannes ütleb – ainult selle avalikuks saamine, mis varem oli varjatud. Kusagil salajas pesitsesid neil mingid muud huvid või vaated, mis viisid nad õigelt teelt kõrvale. Nii nad hülgasid koguduse õpetuse ja hakkasid üles ehitama oma õpetusi, mis tundusid põnevamad ja paremad.

Selliseid inimesi on koguduses alati – nad näevad välja samasugused, nagu kõik teisedki; nad võivad isegi aktiivselt vaimulikku tööd teha, aga nad pole omaks võtnud seda kõige tähtsamat, mille pärast kogudus üldse olemas on. Sarnase olukorra kõige ehedamaks näiteks on Juudas Iskariot – ta käis küll aastaid koos Jeesusega ja tegi kõike kaasa, aga lõpuks võitsid rahahimu ja reetlikkus. Hoolimata Jeesuse lähedusest oli ta neid asju oma südames soojendanud ja see sai talle saatuslikuks. Võib-olla panid mingid asjaolud teda ka Jeesuses pettuma. Nähtavasti oli midagi sarnast toimunud ka eksiõpetajatega, kellest Johannes räägib. Tänapäeval toimuvad samad asjad kõigi nendega, kes enam ei usu lihtsat Jumala sõna – Piibli ilmutust, ega taha elada selle alusel, vaid pakuvad selle asemele kõikvõimalikke muid seletusi, tõlgendusi ja lausa uusi õpetusi. Nad ajavad oma asja, mitte Jumala asja, kuigi nad ise väidavad kindlasti vastupidist. Ühe kõige räigema sellise näitena võib nimetada nn „geikristlust“.

Taolised asjad peaksid küll tegema ka mind ja sind enda suhtes valvsaks, sest meid kõiki ohustab võimalus, et me küll nii-öelda mängime koguduse mängu kaasa, aga samal ajal soojendame südames ka mingit pimedust. Kui me sellest pimedusest ei vabane, siis on tõsine oht, et see võtab võimust ja ühel hetkel saab ka avalikuks.

Eksiõpetusega inimesed ei oleks iseenesest kristlastele mingiks probleemiks, kui nad oleks neist ka väliselt eraldunud, aga seda polnud nad teinud. Nad olid jäänud koguduse tegevuse ringi ja levitasid seal oma mürki. See on ka põhjuseks, miks Johannes siin kirjas tagapool keelab neid isegi vastu võtta oma kodus, kus ka kogudus koos käis. Ka tänapäeval püsivad millegipärast siiski kirikus ka mõnedki sellised inimesed, kes tegelikult enam mitmeid kristluse põhitõdesid ei usu. Küll aga usutakse selle asemel teisi asju, mis tulevad mujalt – näiteks hoopis ida religioonidest, nagu kasvõi taaskehastumisõpetus.

Selline tõe eest võitlemine, nagu Johannes seda teeb, võib meile tunduda isegi küsitav. Me elame ajal, kus sageli väidetakse, et tõde on üldse suhteline asi, et absoluutset tõde pole olemaski ja et seetõttu võib igaüks ise valida endale sobiva viisi, kuidas ta Jumala sõna tõdesid mõistab; seejuures ei tohi keegi pidada oma arusaamu teiste omadest õigemaks. Sellist loba Johannes alla ei neelanud. Ta teadis, et ta on tõest, sest ta tundis Jeesust Kristust, kes on mitte ainult Tee ja Elu, vaid ka Tõde. Kuna kristlaste armastus rajaneb tõel, siis me ei või hakata omavahelist armastust kasvatama sel teel, et hakkame tegema tõega kompromisse. Aga seda me kaldume kergesti tegema, arvates, et see on tõeline kristlus.

Tegelikult saab armastust kindlustada ainult siis, kui püsitakse tões.

Jumala sõna kinnitab siin meile, et tõde püsib Kristuse koguduses igavesti. Seda sellepärast, et nii kaua, kui me kuulutame Jeesust Kristust kui maailma ainust lootust ja usume temasse, on ta ka ise meiega. Kui me aga temast loobume, siis me kaotame ka tõe ja läheme seega ristiusust välja. Muidugi on seejuures küll võimalik jääda formaalselt kiriku liikmeks ja tegutseda kirikus edasi; isegi terve kirik võib otsustada mingites küsimustes, et nüüd ta muudab oma õpetust ja mõistab teatud asju teisiti kui varem. Seejuures võib ta pidada end sellest hoolimata kristlikuks, tegelikult aga on ta seda tehes ristiusust sisuliselt välja astunud.

Oma kirja kolmandas salmis tervitab Johannes kogudust viisil, mis erineb mõnevõrra Pauluse, Peetruse ja Jaakobuse tervitusviisist.

1:3 Olgu meiega arm, halastus, rahu Jumalalt Isalt ja Jeesuselt Kristuselt, Isa Pojalt, tões ja armastuses!

Vaatame kõigepealt, mille poolest see tervitus erineb Pauluse tervitustest. Taustaks on hea teada, et selleaegses maailmas algasid kreekakeelsed kirjad tavaliselt kirjutaja tutvustamisega ja sõnaga *khairein*, mis tähendab umbes sama nagu „tere” või „tervitus” meil. Esimese sajandi kristlased aga kasutasid sõna *khairein* asemel sõna *kharis*, mis tähendab armu. Nii ka Paulus alustas tihti oma kirju selle sõnaga: „Armud teile ja rahu Jumalalt, meie Isalt, ja Issandalt Jeesuselt Kristuselt!” (2Kr 1:2)

Ka Johannes kasutab oma tervituses sedasama kreekakeelset sõna, mis tähendab armu, aga erinevuseks võrreldes Paulusega on see, et ta lisab ka veel tegusõna, mida Paulus ei kasuta üldse. Johannes ütleb: „Olgu meiega arm, halastus, rahu ...” Nüüd tasub veel teada, et Johannes kasutab algkeeles seda tegusõna vormis, mis tegelikult tähendab olemist. Seega pole niivõrd tegemist Johannese sooviga, et ta adressaatidel oleks armu, halastust ja rahu, vaid pigem lihtsalt tõdemusega, et need on nii temaga kui ka nendega, kellele ta kirjutab. Sellegi väljendiga rõhutab ta, et kristlased võivad kindlalt loota sellele, et neil on juba kõik, mida päästeks tarvis on. Nad ei vaja seega midagi uut, mida eksiöpetajad väidavad end võivat neile pakkuda.

Siinkohal tasub hetkeks mõelda sellelegi, mille poolest arm, halastus ja ka armastus üksteisest erinevad. Need on tegelikult üsna lähedased mõisted, aga siiski mitte samatähenduslikud.

Vaatame, mida öeldakse Ef 2:4-5: „Aga Jumal, kes on rikas halastuselt, on meid koos Kristusega teinud elavaks oma suure armastuse pärast, millega ta meid on armastanud, kuigi me olime surnud üleastumistes – armu läbi te olete päästetud! ...” Neis salmides kasutab Paulus kõiki neid kolme sõna: Jumal on „rikas halastuselt”; oma „suure armastuse pärast” ta on meid päästnud, ja päästmine on toimunud ning toimub „armu läbi”.

Mis on üldse Jumala armastus? Juba enne, kui midagi oli loodudki, oli Jumal armastus. Võib ju küsida, keda Jumal armastas enne, kui midagi oli üldse loodud, aga ega loomine ei muutnud Jumala olemust. Pealegi on ristiusu tähtis tõde, et Jumal on iseendas täiuslik kollektiiv – ta on kolmainsus. Isa, Poja ja Püha Vaimu vahel on alati valitsenud armastus. Armastus on seega olnud Jumalas juba enne, kui ta hakkas teostama halastust ja armu. Armastus on Jumala loomus. Jumal on armastus, aga tähelepanuväärne on, et Jumala armastus ei ole kunagi päästnud ühtki patust. Küll aga tingis Jumala armastus selle, et ta osutab halastust ja armu.

Mis vahe on siis halastusel ja armul? – Halastuse kohta võiks öelda, et see on Jumalas see, mis täitis patuse inimese vajadused. Kui mõelda halastajale samaarlasele Jeesuse tähendamissõnas, siis see, kuidas ta tegutses, täitis haavatud inimese vajadused. Võõrastemajast lahkudes andis aitaja veel rahagi, et hoolitsus pooleli ei jääks. Ta lubas tagasi tulles veelgi maksta, mis tarvis. Paulus kirjutas Efesose kirjas kohas, mida eespool tsiteerisin, et Jumal on „rikas halastuselt”. Seda rõhutab ka see Jeesuse tähendamissõna. Jumala halastus on rikas, sest Jumal on armastus.

Kord kutsuti üks Londoni slummide vaene elanik kaasa matkale mere randa. See naine polnud kunagi varem ookeani näinud. Kui ta siis selle rannale jõudis, siis ta puhkes nutma. Teised imestasid, miks ta nutab, kui ta nii toredale reisile pääses. Keegi küsis hämmastunult: „Miks sa ometi nutad?” Naine vastas, näidates ookeani: „Ma pole kunagi varem kogu elu jooksul näinud midagi, mida oleks küllalt.”

Hea sõber. Jumalal on pakkuda ookeanitäite kaupa halastust. Seda on piisavalt ja isegi ülikülluslikult nii sinule kui ka minule. See ei lõpe kunagi. Ja see toob meile pääste, sest halastusest saatis Jumal oma Poja meie eest surema. Ta surm tõi meile elu.

Eespoolöeldust tasub meil tähele panna, et siiski ka Jumala halastus ei päästnud inimesi. See toob pääste, aga see ise ei ole pääste. Niisiis mõtleme veel sellelegi, mis on arm.

Nii mina kui ka sina oleme patused inimesed, kellel pole Jumalale midagi pakkuda. Arm tähendab seda, et Jumal tuleb hukas patuse juurde ja teeb ta eest kõik selle, mida Jumala Seadus ja pühadus nõuavad. Arm ei ole püüdlikkuse eest antav autasu. Arm on see, et pimeduse armastaja tuuakse valgusse ja eluteele. See on rohkem kui räbalates kerjaja ülendamine kuninga lauda. Armu tuleb alati mõista suhtes Jumala pühadusega. Iga kord, kui räägime Jumala armust, viitab see Jeesuse Kristuse lepitussurmale. Sest ilma verd valamata ei ole pattude andeksandmist. Arm on see, et meie teenitud õiglane karistus on tabanud meie asemel teist. See teine – Jeesus Kristus – on surnud meie surma. Meile on ilma meiepoolsete teeneteta valmistatud koht taevas, Jumala juures. Arm tähendab seega halastust.

Aga miks tahab Jumal patusele inimesele niiviisi halastada? – Selle põhjust pole võimalik leida inimesest, vaid üksi Jumalast. Jumal armastab oma loodud inimest ega taha tema surma. Sellepärast on ta meile valmistanud andeksandmise oma Pojas Jeesuses.

Sõnadel „halastus” ja „arm” on siis väike erinevus, mida kergesti ei märkagi. Pääste tuleneb Jumala armastusest, aga Jumal ei päästa oma armastusega ega ka halastusega. Jumal on püha Jumal. Sellepärast ütleb Piibel: „Sest nõnda on Jumal maailma armastanud, et ta oma ainusündinud Poja on andnud, et ükski, kes temasse usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu.” (Jh 3:16) Paneme tähele: Jumal ei armastanud maailma nii, et ta päästis selle. Ta armastas maailma nii, et andis oma halastuses maailmale Päästja ja võib meid nüüd päästa armust.

Teine tähtis asi on, et pääste ei väljenda ainult Jumala armastust, vaid samuti ka Jumala õigust ja õiglust. Peale selle, mis on öeldud Jh 3:16, on meil tarvis ka seda, mis öeldakse Rm 3:26: Jumal näitab üles „oma õigust praegusel ajal, et tema ise on õige ja teeb õigeks igäühe, kes usub Jeesusesse.”

Et Jumal võiks õigeks teha inimese, kes usub Kristusesse, selleks peab ta olema püha ja õiglane. Ta ei saa hämaruse tulle avada taeva tagaust ja lasta inimesel salamahti sisse lipsata. Sina ega mina ei ole omast käest taevasse kohased. Me oleme Jumalast võõrdunud. Meil puudub osadus temaga, kuni see pole uuesti loodud Jeesuses Kristuses. See osadus purunes juba Eedeni aias, aga tema on selle parandanud. Kuna ta peab olema õiglane ja õige, siis tingis ta halastus selle, et Päästja tuli maailma meie eest kannatama, et avada meile uks taevasse. Kõike seda tegi ta sellepärast, et ta armastab sind ja mind.

Kõige selle tõttu võib Johannes nüüd kirjutada, et arm, halastus ja rahu, mis tulevad Jumalalt Isalt ja Jeesuselt Kristuselt, on meiega. Kui inimesel on Jumalalt tulnud arm ja halastus, siis on tal ka rahu. See rahu ületab igasuguse käsitusvõime ja hoiab Jumala lapse südant. Jumal ei muuda neid oma suuri tõdesid. Ta ei otsusta homme näiteks, et kuna üldine arvamus näib arenevat teises suunas, siis ma õige muudan ka oma nägemust. Jumal ei ole tuulelipp.

Johannes lõpetas oma tervituse sõnadega „tões ja armastuses”. Arm, halastus ja rahu tulevad kristlastele Isalt ja Pojalt „tões ja armastuses”. Ka siin erineb Johannese tervitus nii Pauluse kui ka Peetruse, Jaakobuse ja Juuda omast.

Eespool olen juba öelnud, et kui mõnikord näivad tõde ja armastus omavahel vastuollu sattuvat, siis tuleb lähtuda tõest. See reegel kaitseb eksiõpetuste eest. Kristlik armastus ei ole pime armastus, mis usub läbi uurimata ükskõik mida. Seepärast käsib Johannes tagapool hoiduda väära õpetuse toojatest. Aga kristlikuks kutsumuseks ei piisa üksi sellest, et kristlane käib tões. Kristliku elu juurde kuulub ka armastada kõiki teisi inimesi, eriti aga teisi kristlasi. Seepärast iseloomustab kristlase elu nii tõde kui ka armastus. Tõde ilma armastuseta on lõpuks julmus, armastus ilma tõeta aga viib inimese kindlasti eksiteele.

Algustervituse järel tuleb Johannes oma tegeliku sõnumi juurde.

1:4 Rõõmustasin väga, et leidsin sinu laste seast neid, kes käivad tões, nii nagu me oleme Isa käest saanud käsu.

Johannes alustas seda kirja, tervitades „valitud emandat”. Nagu ütlesin juba eelmisel korral, mõtleb ta selle all väga tõenäoliselt tervet kogudust, kellele ta oma kirja adresseeris. Siis on laste all mõeldud selle koguduse liikmeid. On ka muidugi võimalik, et kogudus käis koos kellegi jõuka naise kodus. Sel juhul võivad Johannese sõnad viidata ka sellele naisele ja ta lastele.

Päris kirja osa algab rõõmu ja tänulikkuse väljendusega. Samuti teeb ka Paulus enamikus oma kirjades. Kõigepealt räägivad apostlid sellest heast, mida nad on oma adressaatide juures näinud. Rõõmu põhjuseks on Johannesel tões püsimine, mida ta ka muidu oma kirjas rõhutab. Ta oli teada saanud, et kirja saajate hulgas oli neid, kes käisid ehk siis elasid tões. See tähendab uskumist Jeesuse Kristuse neitsist sündimisse, ristisurma ja ülestõusmisse ning elamist selle usu kohaselt ka igapäevaelus.

Johannes kujutab kristlase elu õigupoolest rajana või teena, mida mööda käiakse. Ta räägib tões käimisest, „nii nagu me oleme Isa käest saanud käsu.” See tähendab elamist ehk teekäimist, uskudes Jeesusesse Kristusesse. Seda annab Johannes teada 1Jh 3:23: „Ja see on tema käsk, et me usuksime tema Poja Jeesuse Kristuse nimesse ja armastaksime üksteist, nii nagu tema meile on käsu andnud.” See on siis Jumala käsk. Seepärast sellelt teelt lahkumine tähendab Issanda Jeesuse Kristuse hülgamist ja tagasilükkamist. Jumal käsib meid uskuda Jeesusesse Kristusesse sellepärast, et muud pääseteed pole inimkonnale antud.

On rõõm, et Jumala poolt valmistatud pääsetee, mille ta on meile oma ilmutuses teatavaks teinud, viib ka kindlalt päralt. Sest Jumal ei valeta.

PKK1281 2Jh 1:5-8

Ära eksi!

Me uurime apostel Johannese Teist kirja. Ta on selle adresseerinud valitud emandale, kelle all on ilmselt mõeldud kogudust.

1:5 Ja nüüd ma palun sind, emand, mitte kui uut käsku sulle kirjutades, vaid seda, mis meil on olnud algusest, et me peame üksteist armastama.

Jälle räägib Johannes armastusest – ja mitte käskides, vaid viisakalt paludes. Sel ajal, kui Johannes seda kirja kirjutas, oli ta saavutanud Väike-Aasia kristlaste hulgas laialdase austuse. Seega oleks tal olnud võimalik juba oma positsiooni tõttu nõuda enda suhtes kuulekust. Seda aga Johannes ei tee. Selle asemel tuletab ta oma lugejatele ainult meelde seda käsku, mis nad kõik – kaasa arvatud kirjutaja – on kuulnud juba ammu, algusest peale.

Alguse all mõtleb Johannes kas Jeesuse avaliku tegevuse algust või siis seda, kui ta lugejad esimest korda kuulsid evangeeliumi. Apostel ütleb, et ta ei kirjuta selleks, et anda kogudusele mingeid uusi teadmisi või ilmutust. Ta õhutab ainult jääma ikka selle juurde, mis on juba õpitud ja kuulnud. Käsu üksteist armastada andis Jeesus viimasel ühisel söömaajal koos oma jüngritega. Johannes toob need Jeesuse sõnad ära Jh ev-i 13:34-35: „Ma annan teile uue käsu: armastage üksteist! Nõnda nagu mina teid olen armastanud, armastage teiegi üksteist! Sellest tunnevad kõik, et te olete minu jüngrid, kui te üksteist armastate.”

Tuletades meelde neid Jeesuse sõnu, mis olid öeldud selle kirja kirjutamise ajaks juba aastakümneid tagasi, tegutses Johannes teisiti kui gnostitsistlikud eksiõpetajad, kelle tegevus oli sel ajal tõusuteel. Nemad tulid väitega, et nad valdavad erilisi teadmisi, mida pakutakse ainult pühendunutele. Neile ei piisanud sellest, mis Jeesus oli öelnud ja teinud, nad tahtsid enam. Nii annab Johannes ka selle viitega Jeesuse algupärasele õpetusele meile ühe suunise, kuidas teha vahet ehtsal õpetusel ja eksiõpetusel. Eksiõpetus lisab algupärasele midagi uut ja sellega tegelikult rikub selle.

Ka meie kaasajal on olemas õpetusi, mis pakuvad erilisi tarkusi või teadmisi – enda väitel muidugi. Sellega seoses ei ole ehk liigne meelde tuletada ühte nüanssi Eedeni aia kiusamisloost. Nimelt üheks põhjuseks, miks keelatud

puu tundus mao jutu peale äkki ihaldusväärne, oli nimelt see, et „see pidi targaks tegema.” Tarkus on ju põhimõtteliselt hea asi, aga nagu näeme, võib see osutuda ka Jumalale vastupanevaks jõuks. Eks ole see tänapäevalgi üks põhilisi asju, mis tõstetakse Jumala tunnetuse vastu. Inimlik tarkus vastandatakse Jumala omale ja – ime küll – seda peetakse ülemaks! Usklikke peetakse rumalateks või vähemalt harimatuteks – inimesteks, kes ei tea, kuidas asjad tegelikult on ja kes seetõttu usuvad muinasjutte. Sõnum Kristuse lunastusest näib lihtne ja kulunud. Kui aga kusagil pakutakse õpetusi, mis näivad väga targad ja sügavad, siis nendega minnakse hea meelega kaasa. Kes siis ei tahaks tunda enda targana ja pealegi sellise info valdajana, mida pole mitte igäühel! Küllap oli see ka üheks gnostitsismi levimise põhjuseks.

Johannese meeldetuletus, et kristlased peavad üksteist armastama, võib tunduda isegi kulunud fraasina. See on ju ammu teada. Armastusest räägitakse tänapäeval nii palju, ja sealhulgas ka kogudustes. Aga tegelikult tuleks küsida, kas me oleme selle käsu siis juba ammu täitnud, et tahaksime midagi „paremat”? Kas me armastame üksteist nii, nagu on õige ja kohus? Kas oskame toime tulla üksteise ebameeldivate külgede, nõrkuste ja erimeelsustega? Kas oleme valmis loobuma oma heaolust, et ligimesel võiks minna paremini?

Eelmises salmis ütles Johannes, et ta rõõmustas väga, kui ta oli saanud kuulda, et ta lugejate hulgas oli neid, kes käivad ehk elavad tões. Nüüd tuleb ta meelde, et tähtis on käia ka armastuses. Kristlased on siis kutsutud elama tões ja armastama üksteist. Sellist tasakaalu on kogudustes tarvis, muidu kasvab ükskõik milline kogudus viltu. Armastusest ei ole kasu, kui ei elata tões. Seepärast tuleb ka minul ja sinul endalt küsida, kas me käime tões – st Jumala sõna tundmises ja Jeesuse Kristuse osaduses.

Johannese kiri näitab meile, et kristlikul usul ja elul peab olema justkui kaks poolust – üheks on tõde, teiseks – armastus. Esimeses Johannese kirjas on eriti rõhutatud kristlaste omavahelist armastust. Johannes seadis selle ehtsa kristliku elu tundemärgiks, sest eksiõpetajate poolehoidjad ei suuda armastada kristlasi kuigi kaua. Nende eksituse paljastab armastuse puudus, mis väljendub isegi kristlaste põlgamisena ja koguduse lammutamisena.

Siin, teises kirjas, selgitab Johannes, et armastus ei anna kunagi tõe vastu kõrvu, vaid et kristlik armastus kasvab seal, kus elatakse tõe järgi. Armastus ehitub üles tõe peale. Eksiõpetajad, moonutades tõtt, tegutsevad ka armastuse vastaselt. Sellepärast tuleb Johannes kogudusele meelde ka armastamise tähtsust. Kristlane ei pea puhuma ainult tõe pasunat, vaid tal tuleb astuda ka oma usuvendade ja -õdede kõrvale ning kanda nende koormaid.

1:6 Ja see ongi armastus, et me käime tema käskude järgi. See ongi käsk, nii nagu te olete kuulnud algusest, et te käiksite selles.

Mis on armastus? Johannes ütleb, et see on käimine Issanda Jeesuse käskude järgi. Ka Jeesus ise sõnastas selle selgelt Jh 14:15: „Kui te armastate mind, siis pidage mu kärke!” Ja natuke edasi, salmis 21: „Kellel on minu käsud ja kes neid peab, see ongi see, kes armastab mind. Aga kes armastab mind, seda armastab mu Isa, ja mina armastan teda ning näitan talle ennast.” Võib öelda isegi nii, et Issanda käsud on midagi enam kui kümme käsku, kuigi needki on inimese elule aluseks. Nende järgimine toob igal pool rahu ja rahulolu. Paulus, kirjeldades elu, mille Püha Vaim kristlases sünnitab, tõi välja üheksa Vaimu vilja ilmnemisevormi kristlases: „Aga Vaimu vilja on armastus, rõõm, rahu, pikk meel, lahkus, headus, ustavus, tasadus, enesevalitsus - millegi niisuguse vastu ei ole Seadus.” (Gl 5:22-23) Kui kümme käsku algavad sageli keeluga, mida teha ei tohi, siis kristlastele antud käsud rõhutavad pigem seda, mida ligimese heaks tuleb teha. Ristiusk ei ole seega ainult valedest asjadest hoidumine, vaid aktiivne positiivne elu ja tegevus.

Aga siinkohal võib keegi vastu väita, et ei ole ju ristiusk tegude tegemine ja käskude täitmine. See on ju Jumala sõna uskumine. – Aga tegelikult ei ole võimalik usku ja tegusid üksteisest lahutada, sest inimese teod näitavad alati, mida ta tegelikult usub. Kui inimene usub Jumalasse sellises mõttes, nagu Piiblis seda mõistetakse, siis järgnevad sellele möödapääsmatult ka teod. Seda näitab ka Jaakobus oma kirjas – kui usule tegusid ei järgne, siis on tegemist surnud usuga.

UT-s kujutatakse Issandasse Jeesusesse uskumist mõnikord teekäimisena. Seegi pilt aitab mõista, et usk sisaldab ka tegusid. Ei jõua keegi kuhugi välja, kui ta käib teed ainult mõttes – või nõ „ainult usus”. Mõtetes võib küll unistada, aga sellel on väärtust ainult siis, kui ühel hetkel hakatakse ka tegelikult liikuma. Siis võtab sellest osa inimene tervikuna, mitte ainult mõtted. Kõik temas püüdleb ja liigub edasi. Teel tuleb ette nii tõuse kui ka langusi. Vahel võib tee olla libe või raskesti läbitav, teinekord ka väga kitsas. Sellisel juhul on tarvis eriti pingutada ja hoolas olla, aga see kõik on möödapääsmatu, kui tahetakse ikka edasi jõuda.

Ka kristlik armastus on asi, mille üle võib pidada väga häid ja pidulikke kõnesid, aga tegelik armastus saab nähtavaks argipäevas – köögis, pesutoas, remonditöökojas, auto või laaduri roolis, kontoris, vahetunnil koolis, ärinõupidamisel, reisil või kasvõi poes järjekorras. Ühe sõnaga, see saab teoks seal, kus me kohtume teiste inimestega. Armastust osutatakse, kandes teiste eest hoolt ja aidates neid.

Argielus tuleb iga päev ette ka asju, mille puhul tuleb valida, mis on õige, mis vale. Vahel võib olla suur surve olla ebaaus. Sellistel juhtudel väljendub usk ülekohtule vastuseismisena, ehkki see võib endaga kaasa tuua mitmesuguseid ebameeldivusi. Piibel õpetab selgelt, et keegi ei saa elada siin maailmas kristlasena, ilma et tal tuleks üle elada ka ebameeldivaid asju. Paulus ütleb 2Tm 3:12 üheselt: „Ja kõiki, kes tahavad elada jumalakartlikult Kristuses Jeesuses, kiusatakse taga.”

Tagakiusu iseloom võib olla erinev, sõltuvalt ajast ja kohast, aga lõppude lõpuks on selle puhul tegemist risti teotuse kandmisega. Sellega on tegemist alati, kui sa Kristusesse uskumise tõttu keeldud tegemast valesid asju ja püüad ülekohtu asemel teha õigust. Selles valguses on ehk kergem mõista, miks on kristlasele tarvis ka käske ehk juhtnõore, kuidas tuleb kaasinimeste hulgas elada. Kristlane küll ei täida neid käske selleks, et saada päästetud, vaid sellepärast, et ta on juba päästetud ega taha enam Püha Vaimu oma valikutega kurvastada.

Olles nõnda tuletanud meelde, et kristlase ellu kuulub armastus, Johannes justnagu selgitab, miks ta on tõe ja armastuse teemad üles tõstnud. Nimelt annab ta hoiatuse:

1:7 Jah, maailma on läinud välja palju eksitajaid. Kes ei tunnista Jeesust Kristust lihasse tulnuna, seesama ongi eksitaja ja antikristus.

Ka oma Esimeses kirjas tõi Johannes välja sellesama õige õpetuse tundemärgi, mis on ka imestust äratanud. Meile on ju ikka õpetatud, et õige õpetuse tunneb ära sellest, et Jeesus tunnistatakse Kristuseks. Miks Johannes siis siin ütleb, et antikristlikud eksitajad on hoopis need, kes ei tunnista Jeesust Kristust lihasse tulnuna ehk inimeseks saanuna?

Kui mõelda meie kaasajale, siis kas ka võõraste religioonide esindajad ei või kõhklemata tunnistada, et Jeesus on olnud inimene? Kuidas võib siis selline tunnistus aidata valeõpetust õigest eristada?

Kui uurisime vastavat kohta 1Jh 4-st, siis juba selgitasin, et sel ajal, kui ristiusk alles hakkas levima, oli tõeline uudis, et Naatsaretis üles kasvanud Jeesus oli VT-s töötatud Messias ehk Kristus. Seda sõnumit rünnati kristluse esimestel aastakümnetel raevukalt. Sellepärast oli sel ajal õige õpetuse tähtsaks näitajaks, kas näiteks kogudusse tulnud külalised tunnistasid Naatsareti Jeesuse Kristuseks. Muidugi on Jeesuse tunnistamine Kristuseks õige kristliku õpetuse nurgakivi ka praegu. Johannese kirjades aga ei tooda valeõpetuse äratundmiseks enam esile seda traditsioonilist kristlikku usutunnistust, vaid öeldakse, et valeõpetused tunneb ära sellest, et need ei tunnista, et Jeesus Kristus on saanud inimeseks.

Johannese sõnavalikut võib mõista sellest olukorrast lähtudes, mis sel ajal valitses. Oli sündinud uus eksiõpetus – nimelt gnostitsism, mis oli ristiusu tõdedele üsna lähedane. Selles eksiõpetuses tunnistati hea meelega, et Jeesus on Kristus. Aga peale selle õpetati seal, et tõeline Kristus ei võinud kuidagi saada tavaliseks inimeseks. Ühes

gnostitsistliku õpetuse harus väideti, et Kristus tuli Jeesusesse siis, kui Jeesus Jordanis ristitud sai, ja lahkus temast ristil. Sellele eksitusele seisab Johannes vastu, öeldes, et antikristus salgab Jeesuse Kristuse inimsust.

Me peame mõistma, et kui Jumal ei oleks saanud inimeseks, siis poleks ta ka saanud surra inimkonna eest ja inimkonna esindajana ristil. Gnostitsistlikus õpetuses salati Petlemma sündmused. Seal sündis Jumal inimeseks, seda tõde aga Johannese ajal levinud eksiõpetus salgas.

Kui õpetus on õige, siis tunnistatakse selles, et Jeesus on Kristus, aga samuti ka, et Kristus on saanud inimeseks. Seda viimast Johannes oma kirjades alla kriipsutabki. Kui täpne olla, siis on ta sõnastuses sees ka õige kristliku tunnistuse esimene pool. Nimelt, kui ta ütleb, et maailmas on liikvel palju eksitajaid, kes „ei tunnista Jeesust Kristust lihasse tulnuna”, siis ta ju nimetab Jeesust Kristuseks. Juba sellega ta ütleb, et Jeesus on Kristus. Aga öeldes, et Jeesus Kristus on tulnud lihasse ehk saanud tõeliseks inimeseks, rõhutab ta asja teist külge – seda, mis oli aktuaalne just sel ajal.

Antikristuse vaim on Kristuse vastane vaim, mis salgab kas Kristuse jumalikkuse või inimlikkuse või ka mõlemad. Loomulikult on antikristuse vaim ka see, mis tänapäeval on juba nii jultunud, et paneb kahtluse alla, kas Jeesus üldse kunagi on elanud. Ükskõik millised viisid salata Jeesuse Kristuse isikut ja tööd tähendavad ta päästetöö eitamist. Antikristuse vaim on seal, kus salatakse, kes Jeesus Kristus on ning mida ta ütles ja tegi, et lunastada meid oma karistussurma läbi ristil ja tõustes ihulikult surnuist üles.

Kui lugeda Ilmutusraamatust viimaste aegade sündmustest, siis võib järeldada, et lõplik ja päris Antikristus saavutab selle, et maa peal on lõpuks ainult üks lubatud religioon. Selles aga ei teenita enam Jeesust Kristust, vaid tema asemele astunud kurjuse esindajat, kes on riietunud valguse ingliski ja kes Jeesusele Kristusele lõpuni vastu seisab. Sellist petlikku isikut kummardama hakata on seda lihtsam, mida enam on eelnevalt suudetud ristiusu aluseid õõnestada. Sellepärast võib Johannes nimetada antikristusteks üldse kõike niisugust õpetust, kus rünnatakse Jeesuse Kristuse inimlikkust ja jumalikkust.

Johannes ütles, et „maailma on läinud välja palju eksitajaid.” Gnostitsism oli hakanud kiiresti levima kristlikesse kogudustessegi. Saatan on alati teinud kõige ägedamalt tööd seal, kus on sündinud elav usk Jeesusesse Kristusesse.

Ükskõik, kuhu evangeelium on jõudnud, ikka on sinna jõudnud ka mitmesugused usulahud. Need usulahud ja mitmesugused kristliku väljanägemisega eksitused ei tegutse teerajajatena paganate piirkonda, vaid tulevad kohale alles pärast seda, kui evangeeliumi kuulutamise läbi on inimesed hakanud tulema pimedusest valgusse. Gnostitsistlikke usulahke, mille vastu Johannes võitles, oli juba sel ajal palju. Ka praegu on eksitajaid palju. Sellepärast on meilgi tarvis võtmeid, et õige ja vale õpetuse vahel vahet teha. Veelahkmeks on ikka Jeesus Kristus. Õige õpetus tunnistab teda ühtaegu nii inimesena kui ka kõikvõimsa Jumalana. Kui selles küsimuses minnakse eksiteele, siis läheb metsa ka kõik muu.

Kristlased võivad siiski olla eriarvamusel paljudes teistes asjades, olles siiski õige õpetuse kandjad. Seepärast ei ole nii väga ohtlik, kui kristlastel olekski eriarvamusi näiteks selles, mida mõeldakse äravalimise all või mida arvatakse toimuvat enne Kristuse teist tulemist. Seepärast ei tõsta Johannes valeõpetuse tundemärkidena esile mingeid kõrvalise tähtsusega asju, vaid seda, mida õpetatakse Jeesuse Kristuse isikust. Just seda ründab kurat väga raevukalt. Et kristlased võiksid eksiõpetuse eest paremini kaitstud olla, selleks koostati varases kirikus usutunnistused. Neid tasub ikka veel korrata ja nende üle mõtiskleda. Neis on palju sellist tarkust Kristuse isiku kohta, milleni praegusel ajal ainult harva jõutakse.

1:8 Pange tähele iseennast, et te ei kaotaks seda, millega me oleme vaeva näinud, vaid et te saaksite kätte täie palga.

See on sisuliselt üleskutse jälgida ennast ja ka jälgida kaarti, et saab mindud ikka mööda õiget teed. Kui eksitakse valeteele, siis osutub ka seni nähtud vaev asjatuks. Kõik teed ei vii välja ühte ja samasse kohta, ehkki seda uskuda oleks väga meeldiv. Selles on Johannese hoiatuste põhjus. Eksitajaid on palju. Nende tehtud kahju ei tohi pidada tühiseks. Usust taganemine ja kristlikust kogudusest välja langemine tähendab kaotada lõplik pääste, mida Johannes siin nimetab „täieks palgaks”. Kui ohtudele tähelepanu ei pöörata, siis võib Jumala saadikute töö osutada asjatuks.

Tasub meeles pidada, mis Paulus kirjutas oma elu lõpul, 2Tm 4:6-8: „Sest mind valatakse juba joogiohvrina ja mu lahkumisaeg on käes. Olen võidelnud head võitlemist, lõpetanud elujooksu, säilitanud usu. Nüüd on mulle valmis pandud õiguse pärg, mille Issand, õiglane kohtunik, oma päeval mulle annab, aga mitte üksnes mulle, vaid kõikidele, kes igatsevad tema ilmumist.” Paulus oli lõpuni jäänud sellele teele, kuhu Issand oli ta juhatanud, laskmata end eksitada eksiõpetuste kiusatustest või ka millestki muust. Seepärast võis ta ka märtrisurma oodates usaldada, et ta jõuab varsti pärrale.

Need sõnad Timoteose kirjast on mõeldud julgustuseks meilegi, et me peaksime lõpuni kinni sellest, mis kestab. Meil tasub hoolikalt hoiduda sattumast eksitajate võrku ja saamast lahutatud oma Päästjast. Muidu ka see töö, mis Johannes on teinud meie, tänapäeva kristlastegi heaks, valgub liiva.

Sõna „kristlane” tähendab inimest, kes on Kristuse järgija, kes usub temasse ja kuulub temale. Seepärast tuleb meilgi pidada kinni sellest, mida meile Piibli lehekülgedel Jeesusest Kristusest õpetatakse. Siis me oleme kindlalt õigel teel, mis koju viib.

PKK1282 2Jh 1:9-13

Eksiõpetaja sinu uksele

Johannes hoiatab oma kirjades eksiõpetajate eest. Tema ajal hakkas kogudustes levima eriti gnostitsismi nime all tuntud eksiõpetus. See, mida Johannes järgnevalt kirjeldab, viib meid selle küsimuse tuuma juurde.

1:9 Ühelgi, kes astub üle Kristuse õpetusest ega püsi selles, ei ole Jumalat. Kes püsib Kristuse õpetuses, sellel on nii Isa kui ka Poeg.

Siin on midagi tähtsat meie kaasajalegi – nimelt neile, kes arvavad, et Jumala juurde võib minna ka oma valitud teed mööda, mitte tingimata Jeesuse Kristuse läbi. Üks tänapäevaseid lõõklauseid on, et Jumal on üks, teid tema juurde aga palju. See väide kõlab küll väga ilusasti ja ahvatlevalt, aga ei pea paraku paika. Ja siin ei ole meil tegemist Johannese kitsarinnalise arvamusega, vaid nii ütles juba Jeesus ise: „Mina olen tee ja tõde ja elu. Ükski ei saa minna Isa juurde muidu kui minu kaudu.” (Jh 14:6) Selle põhjus on väga lihtne – mitte keegi teine peale Jeesuse Kristuse ei ole maksnud inimeste patuvõlga ega lunastanud meid patust, surmast ja kuradi väest. Sellepärast ei saa ka keegi peale Jeesuse Kristuse olla teeks Isa juurde.

Nagu näeme, Johannes ütleb väga tõsised sõnad: kes ei püsi Kristuse õpetuses, sellel pole ka Jumalat. See tähendab, et Kristuse õpetuse piiridest üle või kõrvale astumine lahutab inimese Jumalast. Muidugi võib ka selline inimene küll Jumalat uskuda nii, nagu tema meelest õige on, aga tegelikult tal pole Jumalat. Ja vastupidi – „kes püsib Kristuse õpetuses, sellel on nii Isa kui Poeg.”

Sellest salmis selgub rida asju, mis on eksiõpetustele vastuseismise seisukohalt tähtsad. Kõigepealt näitab Johannes, et eksiõpetuste puhul ei ole sugugi alati küsimus selles, et õigest õpetusest jäetakse midagi välja. Siin on algtekstides kasutatud kahte erinevat tegusõna – *parabaino* või *proago*. *Parabaino* on liitsõna, mis tähendab kõrvale astumist või üle astumist – seega siis õigelt teelt kõrvale astumist või õigetest piiridest välja astumist. Kui õigelt teelt astutakse kõrvale, siis ollakse ju teelt eksinud ja minnakse vales suunas. Nii on tõlgitud ka eesti keeles – kui keegi astub Kristuse õpetusest üle või kõrvale, siis pole tal enam ka Jumalat. Sest „Jumalal on olnud hea meel

lasta kogu täiusel temas elada ja lepitada tema läbi enesega kõik, niihästi maapealsed kui taevalised, tehes rahu tema ristivere läbi.” (Kl 1:19).

Eksiteele ei vii aga mitte ainult õigelt rajalt kõrvale astumine, vaid ka see, kui õigele õpetusele lisatakse midagi oluliselt uut. Osas algtekstides on kasutatud teist tegusõna – *proago*. See näitab eksiõpetust pisut teise nurga alt. *Proago* on samuti liitsõna, mis koosneb eesliitest *pro* ja põhisõnast *ago*. *Pro* tähendab enne või eel, *ago* aga tähendab minemist. Seega tähendab *proago* ees minemist või edasi minemist. Sellele vastavalt on soomekeelses Piiblis tõlgitud: „Igaüks, kes ei püsi Kristuse õpetuses, vaid toob sellele midagi juurde, on ilma Jumalata.” Ühe sõnaga, kui sa lähed Kristuse õpetusest nõ. edasi, millegi enda arvates parema juurde, siis võid sa küll pidada end eesrindlaseks ja millegi uue avastajaks, tegelikult aga oled eksinud ja kaotanud ka Jumala.

Just nii oli juhtunud Johannese ajal tegutsenud valeõpetajatega. Nad olid elanud kunagi kristliku koguduse ringis, aga mingil põhjusel koguduse õpetus neile ei istunud. Nad olid tahtnud jõuda kaugemale. Neile ei piisanud apostlite selgest õpetusest, vaid nad igatsesid sügavamaid teadmisi – midagi salajast, mida igaüks ei tea. On ju väga põnev ja eneseuhkust kõditav, kui sa võid öelda, et tead midagi rohkemat kui teised lihtsurelikud! Kui teised on oma lihtsa usu juures, siis meie, vaadake, oleme jõudnud kaugemale ja valdame sügavamaid saladusi! Nii olid sündinud rühmitused, kus rõhutati erilisi teadmisi ehk tunnetust – *gnoosist*. Need rühmitused hakkasid innukaid ja otsijaid kristlasi endi hulka meelitama. Just nende eest Johannes hoiatabki ka selles kirjas.

Need, kelle eest Johannes oma kirjades hoiatab, olid lisanud Jumala antud ilmutusele midagi juurde – ja seeläbi Jumalast lahutatud saanud. Samal moel tegutses madu juba paradiisis. Ta väitis sisuliselt, et ta valdab salajast infot, mis erineb sellest, mis Eevale teada, ja mis avaneb ainult sellele, kes tohib süüa keelatud puu vilja. Sellesse ahvatlusse esimesed inimesed langesidki – ja said seeläbi Jumalast lahutatud. Siis ei aidanud langenud inimesi enam miski muu kui Jumala töötus naise seemnest, kes purustab kord mao pea ehk kuradi valitsusvõimu. See töötus läks täide siis, kui Jeesus Kristus võitis surma, tõustes surnuist üles. Rõhutan veel kord, et mitte keegi teine kogu maailma ajaloos pole midagi ligilähedaltki sarnast teinud ega saavutanud.

Evangeeliumi kuulutamise tähendab kuulutada just seda võidusõnumit nii ligidal kui kaugel. Evangeelium Jeesusest Kristusest on vägev tooma abi pattu langenud inimesele, ja mingit muud abi patu vastu tegelikult ei olegi. Just sellepärast tähendab Kristuse õpetuse asendamine teise, väidetavalt parema versiooniga tegelikult Jumala teotamist ja tema valmistatud päästest välja minemist.

Seda tõde tasub meilgi meeles pidada. Ühelgi inimesel ei või olla osadust Jumal Isaga, kui tal ei ole Poega. Kristuse ja ta õpetuse hülgamine tähendab alati selja pööramist Jumalale.

Meie ajal võib neid Kristuse evangeeliumist „kaugemale jõudnuid” näha ja kuulda vaata et igal sammul. Üks on nii palju edasi jõudnud, et ei usu enam, et Kristus tegi imesid, teine teatab, et on jõudnud veelgi kaugemale ega usu, et Jeesus sündis neitsist. Kolmas on väga põhjalikult asja uurinud ega pea ülestõusmist tõeliseks, ajalooliseks sündmuseks. Neljas teab, et Jeesus oli ainult tavaline inimene, ehkki paljudest teistest võimekam. Viiendad on saanud idamaadest ilmutuse, et Jeesus oli ainult üks tervest reast „Tarkuse meistritest”, nagu neid seal nimetatakse, ja ta pole sugugi mitte kõige kõrgemal astmel. Kuuendad on jõudnud kaugemale ja kuulutavad, et kõik religioonid on põhimõtteliselt üks – nad õpetavad inimesi head tegema ja halvast hoiduma. Jne. Niisiis elavad evangeeliumist kaugemale minemise eksitused meie hulgas endiselt. Üheks põhjuseks, miks taolised asjad meelitavad ja ligi tõmbavad, on nähtavasti ka soov olla inimeste silmis tark.

Ei tohi unustada, et ristiusu põhisõnumiks ei ole see, et sa pead olema hea inimene, siis võtab Jumal sind vastu. Häda on selles, et keegi – isegi ükski kristlane – ei ole nii hea inimene, et Jumal ta selle tõttu vastu võiks võtta. Seepärast on ristiusu sõnum vastupidine – et Jumal päästab patuse inimese selgest armust, võtab ta vastu ja teeb

oma lapseks. Ja see saab toimuda ainult Jeesuse Kristuse läbi, mitte kuidagi teisiti. Nii saab inimene osa Jumala headusest, mis ta päästab.

On küll palju asju, milles tuleb muutuda ja edasi liikuda, aga on ka asju, milles ei tohi muutuda. Üks selliseid asju on püsimine Kristuses ja tema õpetuses. Üheks heaks näiteks selle kohta on tee – kui oled kord õigel teel, siis ei tohi sellelt ära pöörata, sest see tähendaks eksimist. Aga õigel teel püsimine ei tähenda hoopiski paigalseisu, sest teel olles liigutakse kogu aeg edasi. Jeesus ise ütles selle kohta: „Kui te jääte minusse ja minu sõnad jäävad teisse, siis paluge, mida te iganes tahate, ning see sünnib teile. Selles on minu Isa kirkastatud, et te kannate palju vilja ja saate minu jüngriteks.” (Jh 15:7-8) Eks ole – see on ühest küljest püsimine Kristuses, aga teisest küljest kõike muud kui paigalseis! Et Jeesuse sõnad „jäävad meisse”, see ongi teisiti öeldes püsimine Kristuse õpetuses.

Järgmine salm näitab, kui tõsi taga Johannesel oli, kui ta hoiatas oma kaasaja kristlasi valeõpetajate eest, kes mööda kogudusi käisid.

1:10 Kui keegi tuleb teie juurde ega too seda õpetust, ärge võtke teda oma majja ja ärge öelge talle: "Tere tulemast!"

Et mõista, mida see salm tähendab, tuleb meil mõttes minna korraks paar tuhat aastat ajas tagasi, vanasse Rooma riiki. Kui õpetatakse Rooma riigi ajalugu, siis räägitakse tavaliselt ikka ka seal rajatud suurepärasest teedevõrgust, mida mööda nii sõjaväeüksustel kui ka kaupmeestel ja tavalistel reisijatel oli hea liikuda. Aga palju harvem räägitakse sellest, et heade teede ääres olid ka võõrastemajad, mis ei olnud nii head. Kui üksik rändur usaldas võõrastemajja öömajale jääda, siis oli suur oht, et ta röövitakse paljaks. Seejuures ei olnud röövijateks sugugi alati teised teelised, vaid võõrastemaja pidajad.

Seetõttu eelistasid kristlased reisides meelsamini peatuda teiste kristlaste kodus. Mõnikord võis kristlastest teelisi olla ka rohkem, mistõttu majutajate kannatus võis vahel saada kõva katsumuse osaliseks. Neile, kes sel viisil koormatud olid, ütles Heebrea kirja kirjutaja Hb 13:2: „Ärge unustage külalislahkust, sest selle läbi on mõned ise seda aimamata võtnud külalistena vastu inglaid.” Sedasama tuletab meelde ka Peetrus 1Pt 4:9: „Olge üksteise vastu külalislahked ilma nurisemata!”

Neid sõnu Heebrea kirjast ja 1. Pt kirjast tasub meil meeles pidada, kui me nüüd loeme neid Johannese võpatamapanevaid sõnu. Heebrea kirja autori ja Peetruse üleskutsed tuletasid meelde kristlase normaalset elu ja kutsumust. Võrreldes seda nüüd Johannese juhtnõoriga, hakkame ehk vähemalt natuke aimama, kui suures ahistuses pidi Johannes neil aegadel olema. Ta andis kristlastele täiesti vastupidise juhtnõori kui see, mida senini oli peetud kristlase normaalseks käitumiseks. Ta ütleb, et teatud inimestele ei tohi öelda isegi „tere tulemast”, ammugi siis veel pakkuda neile oma kodus öömaja.

Vaevalt oleks Johannes võinud seda mõtet enam jõulisemalt väljendada. Inimestele, kes olid harjunud osutama külalislahkust kõigile, pidid Johannese sõnad tähendama korralikku vapustust. Kahtlemata oli neil paha tunne saata oma kodu ukselt tagasi teatud inimesed, kes varem olid ehk neil ööbinudki ja kes oma sõnul võisid just Kristuse kohta pakkuda uut ja sügavamat teadmist ja tunnetust. Võis isegi tekkida küsimus, et mis siis, kui sa paned ukse kinni Jumala enda õnnistuste eest! Aga Johannes igatahes õhutas kristlasi loobuma teatud inimeste suhtes tavapärasest teenimisest ja tegutsema selle vastaselt, mis varem oli õpetatud normaalsest kristlase kutsumusest argielus. Ehk hakkame meiegi seda vapustavat juhtnõori kuuldes aimama, kui suure ohuga on eksiõpetuse näol tegemist. Selle vastu võideldes tuleb loobuda isegi tavapärasest sõbralikkuse osutamisest. Johannese juhtnõor tähendas, et mõned teelised pidid pettunult kristlaste kodu ukse tagant lahkuma ja võib-olla langema ka võõrastemajas röövimise ohvriks. Aga vähemalt loodetavasti aitas see eksiõpetuse levimist pidurdada ja võib-olla kusagil ka lõpetada.

Miks tuleb eksiõpetuse suhtes olla nii resoluutne? – Põhjus on selles, et kurat on väga kaval, nagu me mäletame juba Eedeni aia loost. Kui tema väiteid kuulama jääda, tulgu need siis oma mõtetest või kellegi teise suust, siis võib varsti hakata tunduma, et tal on täiesti õigus. Just nii läks juba Eedeni aias ja samamoodi on läinud ka lugematuid kordi hiljem. Seepärast on ohutum hoiduda kahtlase väärtusega õpetustest parem kaugemale ja mitte teha nendega tegemist.

See Johannese juhtnõor aitab ka mõista, miks tuleb tõde seada esimesele kohale sel juhul, kui tõde ja armastus paistavad omavahel vastuollu sattuvat. Tegelikult ei ole küll tegemist tõelise vastuoluga. Jeesuski võis öelda oma aja religioossetele juhtidele Jh 8:44-s: „Teie olete oma isast kuradist ning tahate teha oma isa himude järgi.” Hilisem sündmuste areng näitas, et tal oli õigus.

Jeesuse poolt oli ka selliste sõnade ütlemine armastuse kohane, sest need pakkusid võimalust näha tõde enda kohta. Kui inimene taipab, et ta on tegelikult järginud hoopis kuradi nõuandeid, ehkki ise seda märkamata, siis on tal võimalus sellest meelt parandada. See võis olla ka üheks põhjuseks, miks Johannes käskis eksiõpetajad oma ukse tagant minema saata. Vähemalt mõni neist võis seepeale hakata oma elu suunda kontrollima ja võib-olla ka eksitusest pääseda. Kõige tähtsam põhjus, miks Johannes sellise käsu andis, oli soov kaitsta kogudust. Lõppude lõpuks on karjase tähtsaim ülesanne kanda hoolt, et kari jõuab pärale. Seepärast tuleb lammastele rääkida ka huntidest, kes käivad ringi lambanahas ja keda ei tohi lasta sisse karja hävitama.

Ka praegusel ajal on mitmesuguste eksiõpetuste levitajaid ringi käimas ja ka kristlaste uksele koputamas. See Johannese kirja koht aitab meil neid õigel viisil armastada. Neid ei tohi sisse kutsuda, vaid nad tuleb viisakalt, aga kindlalt minema saata, nagu siin kästakse.

Johannese juhtnõor tuletab meelde sedagi, et mõnikord võivad asjaolud nii oluliselt muutuda, et endiseid käitumisviise tuleb uues valguses ümber hinnata. Kui evangeeliumi tõde ähvardab valeõpetuste alla mattuda, siis tuleb oma käitumist vastavalt uutele oludele muuta. Seegi on valvamine.

Aga ikka veel on välja ütlemata üks põhjus, miks Johannes keelas kristlastel väärdõpetuse levitajaid oma kodus vastu võtta. Selle ehmitava põhjuse ütleb ta välja järgmises salmis.

1:11 Sest kes talle ütleb: "Tere tulemast!", saab osalejaks ta kurjades tegudes.

Johannes ütleb seega, et kes võtab oma kodus vastu väärdõpetaja ja sellega ta tegevust toetab, see saab ka tema kurjade tegude osaliseks. Tänapäeva juriidilises keeles väljendades – ta saab kuriteole kaasaaitajaks. Ta saab ka ise eksiõpetuse toetajaks ja seega ka Jumala vastaseks. See, kes võtab väärdõpetuse levitaja oma kodus vastu, annab talle seega ka võimaluse sööta seal olijatele ja sinna tulejatele kristlastele sisse oma mürgist õpetust.

Näib, et Johannese käsk mitte pakkuda eksiõpetuse levitajatele ulualust võeti vastu. Kolmandas kirjas nimelt peab Johannes andma juhtnõori, et õigetele Kristuse evangeeliumi kuulutajatele tuleb ikka endiselt öömaja pakkuda. Ta kirjutab 3Jh 1:5-8 järgmist: „Armas, sa oled ustav olnud selles, mida sa oled iganes teinud vendadele, koguni neile, kes on sulle võõrad. Nad on tunnistanud sinu armastusest sinse koguduse ees. Sa teed hästi, kui sa läkitad nad edasi väarikal viisil Jumala ees. Nad on teele läinud tema nime pärast ega võta midagi vastu paganatelt. Seepärast me oleme kohustatud nendesuguseid vastu võtma, et saaksime tõe kaastöelisteks.” Siin tuletab Johannes siis meelde, et see, kes toetab õigeteid evangeeliumi kuulutajaid, võtab seda tehes ka ise Jumala tööst osa. Seega – see, kes toetab väärdõpetajaid, on Jumalale vastupanija, see aga, kes toetab evangeeliumi kuulutajaid, võtab ka ise osa Jumala tööst inimeste päästmiseks.

1:12 Mul oleks teile palju kirjutada, aga ma ei taha seda teha paberil ja tindiga, vaid loodan ise tulla teie juurde ja rääkida silmast silma, et meie rõõm oleks täielik.

Johannes ütleb siin sedasama, mis on öeldud ka Korahi laste psalmis 45:2: „Häid sõnu voolab mu südamest, kuninga auks on mu laul. Mu keel on nagu usina kirjutaja sulg.” Ka seal autor nähtavasti soovib, et ta võiks kirjutada niisama südamest nagu ta oma südameski tunneb. See oli ka Johannese soov – temagi tahtis väljendada oma südame mõtteid meelsamini rääkides kui kirjutades. Sedasama ütleb ta peaaegu samas sõnastuses ka oma kolmanda kirja lõpus, 3Jh 1:13-14: „Mul oleks sulle palju kirjutada, kuid ma ei taha sulle kirjutada tindi ja sulega. Aga ma loodan sind peatselt näha ja siis räägime silmast silma.”

Kirjutatud tekst on küll hea võimalus oma mõtteid edasi anda, aga see jääb siiski alati puudulikuks. Näiteks ei selgu sellest, millise tooniga midagi öeldakse, see aga on öeldu mõistmiseks väga oluline. Seepärast on kirjutatud teksti kergem vääriti mõista kui otsest juttu näost näkku. Vahetult vesteldes saab ka otsekohe küsida ja täpsustada, mis tarvis.

Johannes soovib oma lugejaid isiklikult näha ka sellepärast, et siis on rõõm „täielik”. Healt sõbralt kirja saada on alati rõõm, aga veel suurem rõõm, „täielik rõõm” on temaga kokku saada. Täielik rõõm tuleneb osadusest, mida sama perekonna liikmed ehk sama taevase Isa lapsed üksteisega kohtudes tunnevad. Pauluski kirjutab samasisuliselt Rm 1:10-12: „ma lakkamatult meenutan teid alati oma palveis, kui ma anun, et ehk ometi õnnestuks mul Jumala tahtmisel kord tulla teie juurde. Ma ju igatsen teid näha, et ma võiksin teile jagada mõnda vaimulikku andi teie kinnituseks, see aga tähendab: teie keskel leida üheskoos julgustust mõlemapoolse usu, teie ja minu oma varal.” Ühine usk julgustab ja virgutab. Kui kristlased ei saa kokku tulla, siis jääb midagi ühisest rõõmust puudu. Seepärast teeb alles teistega kohtumine rõõmu täielikuks.

1:13 Sind tervitavad su valitud õe lapsed!

On muidugi põhimõtteliselt võimalik, et valitud õe lapsed olidki „valitud emanda”, kellele see kiri kirjutati, õe lapsed. Tõenäolisem aga on siiski, et Johannes ütleb selle kaudse väljendiga ainult seda, et selle koguduse liikmed, kust ta oma kirja kirjutas, saadavad tervitusi teisele kristlikule kogudusele. Tervitamine väljendab sooja osadust, nagu me kõik teame. See osadus on igal kristlasel Kristusega ja ka omavahel.

PKK1283 3Jh 1:1-6

Soovin, et oled terve!

Järgmiseks kirjaks, mille me Piiblit uurides käsile võtame, on Kolmas Johannese kiri. Nagu ka Teine Johannese kiri, on seegi lühike, nii et esialgselt mahtus see ühele papüüruselehele. Ka selle kirja kirjutaja on apostel Johannes ja tõenäoliselt on see kirjutatud millalgi 80 – 90-ndatel aastatel. Johannese kolmandat ja teist kirja tuleb lugeda paralleelselt, sest nad täiendavad üksteist. Teise kirja peasõnumiks oli juhtnõor kogudusele mitte võtta vastu ega majutada ringi liikuvaid eksiõpetuse levitajaid, kes salgasid, et Issand Jeesus on ühtaegu nii Kristus kui ka inimeseks saanud Jumal.

Kolmandas kirjas võitlus tõe eest jätkub, aga siin ei räägi apostel enam niivõrd valede õpetuste levitajatest. Rohkem annab ta juhtnõore selle kohta, kuidas teenida õigeid evangeeliumi kuulutajaid. Paistab sedamoodi, et mõned, kes lükkasid oma ukselt tagasi eksiõpetajad, olid sama teinud ka tõeliste Kristuse järgijatega. See kiri on seega Teisele Johannese kirjale täienduseks. Piiblit ongi alati tarvis lugeda tervikuna. Kui rajada mingi õpetus ainult ühele Piibli salmidele, peatükile või isegi raamatule, siis jääb selle sõnum parimalgi juhul vähemalt ühekülgselt. Sellepärast on meil tarvis tervet Piiblit. Nii on see eriti siis, kui loeme kasvõi 2Jh-e taolist kirja, mis juba algselt on kirjutatud teatud eriolukorda silmas pidades.

Siinkohal tasub veel kord kiiresti üle korrata Johannese kirjade peasõnumid. Esimeses kirjas Johannes rõhutab, et Jumala perekonda hoiab koos armastus ja et lapsukestel tuleb üksteist armastada. Ta tõstab selgelt esile, et Jumala pererahva tunneb ära sellest, et nad armastavad üksteist. Ta peab seda tundemärki nii selgeks, et kui keegi ei tegutse omavahelise armastuse kohaselt, siis ta ei ole ka Jumala laps, vaid eksiõpetaja, kes ainult näiliselt

on kristlastega liitunud. Lapsed armastavad teisi Jumala perekonna liikmeid ega püüa oma tegevusega seda perekonda lammutada.

Teises kirjas hoiatab Johannes taganejate, antikristuste ja eksitajate eest. Jumala lapsel ei ole tarvis nende tegevust mitte mingil kombel toetada. Johannes ütleb, et neile ei tohi pakkuda öömaja, sest kes seda teeb, see saab nende ülekohtu osaliseks. Johannes läheb isegi nii kaugele, et ütleb, et kristlastel pole tarvis selliseid teekäijaid isegi tervitada. Sest tervitamine või õigemini „Tere tulemast!” soovimine tähendas ühtlasi aktsepteerimist – seda, et inimene on oodatud ja sõbrana vastu võetud.

Nagu öeldud, kolmas kiri tuletab meelde teist vähemalt selles mõttes, et ta täiendab seda. Mõlema nende teemaks on tõde ja mõlemad on vormiliselt adresseeritud üksikisikule. Teise kirja juures olles aga juba ütlesin, et ehkki see on adresseeritud „valitud emandale”, mõtles Johannes selle väljendiga ilmselt ikkagi tervet kogudust. Seevastu 3. Johannese kiri näib olevat tõesti kirjutatud üksikisikule. Seal nimetatakse nimepidi kirja saajat, kelleks oli Gaius. Peale tema nimetatakse veel kahte inimest – Diotrefest ja Demeetriost. Teises kirjas ei nimetatud seevastu ühegi inimese nime.

Teises kirjas Johannes ütleb, et tõe eest tasub võidelda. Kolmandas kirjas ta ütleb, et tõe eest tasub teha tööd. Kristlase elu võib iseloomustada kolme väljendiga, milles kõigis on sõna „elu”:

1. Elu Jumalas – see tähendab päästet
2. Elu koos Jumalaga – see tähendab ühendusepidamist ja osadust
3. Elu Jumala jaoks – see tähendab teenimist.

Kõik need vaatenurgad tõusevad Johannese kirjadest esile. Kolmandas kirjas on teemaks eriti teenimine, tões elamine ja selle nimel töötegemine.

1:1 Vanem - armsale Gaiusele, keda ma armastan tões.

Nagu eelmiseski kirjas, nimetab Johannes ka siin end lihtsalt vanemaks. See võib viidata ta kõrgele eale – oli ta siis ju juba vähemalt 80-aastane. Aga vanem oli ka koguduse amet. Sel ajal oli Johannes Väike-Aasias kõrgelt austatud üle koguduste piiride. Sellepärast võis ta kasutada enda kohta sellist tiitlit ja samal ajal jätta ütlemata oma nime, arvestades, et ta lugejad teadsid, kes kirja saatis. Johannes oleks võinud ka öelda, et ta on apostel, aga Gaius oli ta sõber, ja sõpradele niiviisi ei kirjutata.

Johannes nimetab Gaiust armsaks juba selle kirja avasalmis ja kolmel korral veel tagapoolgi – salmides 2, 5 ja 11. Johannes kirjutab siis armsale vennale Issandas, kes oli mõne kristliku koguduse liige. Me ei tea aga, millise kogudusega oli tegemist, samuti mitte seda, kes see nimetatud mees oli. Piiblis nimetatakse küll teisigi samanimelisi inimesi, aga kuna see nimi oli sel ajal üldine, siis on tõenäoline, et sellele konkreetsele Gaiusele ei ole Piiblis varem viidatud. Pärimus, mille usaldusväarsust on raske kindlaks teha, jutustab, et Johannes oli selle Gaiuse seadnud millalgi Pergamoni koguduse piiskopiks. Pergamoni kogudus on üks neist seitsmest kogudustest, kellele Jeesus saatis Ilmutusraamatus Johannese vahendusel sõnumi Patmose saarelt.

Veel tasub tähele panna, et Johannes ei ütle lihtsalt, et Gaius on talle armas, vaid lisab, et ta armastab teda tões. Kuna tõde on ka üks Jeesuse Kristuse nimesid, siis võib selles salmis näha viidet temalegi. Aga ilmselt kõneleb see väljend ka sellest, et Gaiust ja Johannest ühendas see, et nad mõlemad armastasid tõde ja pidasid sellest kinni. See tähendab, et Gaiusel oli terve õpetus. Ta kaitses tõde ja tegi selle nimel tööd, nagu Johanneski.

1:2 Armas, soovin sulle, et sul läheks igati hästi ja sa oleksid terve, nõnda nagu läheb hästi su hingel.

On ilmne, et Johannes hindas Gaiust kõrgelt, sest ta nimetab teda juba teist korda armsaks. Selline väljend näitab ka, et Gaius oli talle väga lähedane. Kuna Johannes soovib talle tervist, siis võib oletada, et Gaius ei olnud varem

täiesti terve. Kindlasti aga ei pidanud Johannes silmas ta vaimulikku tervist, sest hinge poolest läks tal hästi ja ta elas tões, nagu kuuleme järgmisest salmist.

Meie, praeguse aja kristlased, oleme kahjuks sageli vastupidises olukorras. Me võime ihulikult küll terved olla, aga vaimulikult oleme sageli haiged. See ilmneb näiteks selles, et alati ei olegi meile selge, milline on meie pääste alus. Tunneme, et meie kristlus ei ole selline, nagu peaks, aga ei oska selle parandamiseks ka midagi olulist ette võtta. Me väsime ja heitume kergesti, kuna hakkame pidama kristlust mingiks kohuste täitmiseks ja reeglitest kinni pidamiseks, oma tegemiseks ja pingutamiseks. Siis me unustame, et Jeesus Kristus on selleski asjas A ja O, algus ja ots. Vaimulik kehveresus tuleneb sageli ka sellest, et oleme unustanud pihi anni. Kui püüame olla edukad kristlased, siis on raske alanduda tunnistama oma patte isegi hingehoidja kuuldes. Ja siis hakkab sisimasse kogunema üha rohkem surveid. Siis hakkab ka rõõm kaduma ning kristlus hakkab tunduma rassimisena. Kui oma üritamine ja püüdmine hakkab muutuma tähtsamaks kui evangeeliumi vabastav sõnum, siis on tegu vaimuliku haigestumisega.

Teine tüüpiline vaimuliku tervise häda on ehk see, et peetakse end küll kristlaseks, aga ollakse selles suhtes üsna külm ja ükskõikne. Jeesusesse Kristusesse põhimõtteliselt ehk usutaksegi, aga see usk ei mõjuta kuigivõrd inimese elu. Ka sellisel juhul ei saa öelda, et inimese hinge lugu on hea.

Vaimulik tervis ilmneb kasvamisena armus ja Kristuse tundmises. See on elamine Jumala sõna töötustest. Vaimuliku tervise üheks küljeks on ka Jumala hoolekandes tugevnemine. Seetõttu saab see väljapoole nähtavaks ka vabast südamest tuleneva kaasinimeste eest hoolitsemise ja nende teenimise läbi.

1:3 Ma ju rõõmustasin väga, kui vennad tulid ja andsid tunnistust sinu elamisest tões, nii nagu sa käidki tões.

Ka sel ajal reisisid inimesed palju. Rooma hea teedevõrk tegi selle võimalikuks ka täiesti tavalistele inimestele. On arvestatud, et näiteks Paulus käis oma misjonireisidel muuhulgas praeguse Türgi alade mägitöödel kokku umbes 60 000 km. Aga Paulus ei olnud ainus, kes evangeeliumi kuulutades rändas ühest kohast teise. Ka pärast tema surma oli palju rändkuulutajaid, kes evangeeliumi õpetasid ja levitasid. Gaius oli üks neid teenimisvalmis inimesi, kes neile oma ukseid avasid. Mõned neist, keda Gaius oma kodus sõbralikult vastu oli võtnud, olid sellest jutustanud ka Johannesele.

Aga kristlastest rändurid ei jutustanud mitte ainult Gaiuse teenimisvalmidusest ja kristlastele osutatud armastusest, vaid ka sellest, et ta elas tões. See tähendab ilmselt kõigepealt seda, et ta elu oli evangeeliumiga kooskõlas. Ta polnud selline mees, kelle head kavatsused poleks tegelikku ellu jõudnud. Peale selle oli ta nähtavasti ka ringi liikuvaid õpetajaid Jumala sõnaga läbi katsunud. Kes on ise tões, see rõõmustab, kui ta tõde läbi katsutakse. Väärõpetajatele aga on selline läbikatsumine ohuks. Johannes kuulis järelilikult paljudelt ringi rändavatelt õpetajatelt, et Gaius elas tões. Nad jutustasid talle, kui külalislahkelt neid Gaiuse kodus vastu võeti. Sel ajal ei olnud hotelle. Olid ainult armetud võõrastemajad, nii et kristlastel oli sel ajal kombeks ringi rändavaid õpetajaid oma kodus vastu võtta.

Niisiis, vendade tunnistus Gaiusest oli, et ta elas tões. On üks asi, kui inimene ise arvab end elavat tões, aga palju tähtsam ja parem on, kui seda võivad tunnistada ka teised. Tõde tähendab lõppude lõpuks Jeesust Kristust, aga samuti ka apostlite õpetust temast. Ja kuna tõde on otseselt seotud Jeesuse Kristusega, siis tähendab see kogu kristlase elu ja käitumist. Kristlase tunneb ära ka sellest, et ta elab tõe kohaselt ka argielus. Näiteks ei kasuta ta kaasinimesi ülekohtuselt ära.

Gaius oli siis nähtavasti igas suhtes ehtne Jumala laps, kelle usk ilmnis elamisena tões. Selline elu tegi rõõmu ka teistele ja oli neile õnnistuseks. Seetõttu on väga mõistetav ka järgmine salm.

1:4 Mul pole millestki suuremat rõõmu, kui kuulda oma lapsi käivat tões.

Kes on mõistnud seda tõde, mida Jumal inimesele ilmutab – nimelt päästet Jeesuse Kristuse läbi – see teab, et sellest väljaspool elamine tähendab elada pimeduses ja surmas. See ongi põhjuseks, miks kristlased muretsevad nende pärast, kes on alles päästmata. See sunnib ka minema liikvele, et teha pääste Jeesuses Kristuses teatavaks võimalikult paljudele. Kes aga on tõde tunnetanud ja selles ka tegelikult käib, see teeb rõõmu, sest selline inimene on eluteel. Ei ole sugugi liialdus öelda, et vaimuliku töötegija jaoks pole olemaski suuremat rõõmu kui teadmine, et need, keda ta on õpetanud ja juhendanud, on selle ka vastu võtnud ja elavad nii, nagu see eeldab.

Johannes oli kaua tegutsenud Efesose koguduse juhina. Kahtlemata oli ta selle aja jooksul juhtinud ka palju inimesi Issandat tundma. Nii on võimalik, et Gaius oli ka selles mõttes ta vaimulik laps. Aga võib ka olla, et Johannes mõtleb laste all ka üldse kristlasi, kes Väike-Aasia piirkonnas tema vastutuse alla kuulusid. Igal juhul rõõmustas Johannes alati väga, kui ta kuulis julgustavaid uudiseid, et kristlased elasid tões. Selle all on mõeldud käimist õiges õpetuses ja vendi armastades. Johannes rõõmustas sellest, kui inimesed kõigest eksiõpetustest hoolimata pidasid kinni lihtsast evangeeliumist Jeesusest Kristusest.

Salmides 5-8 kiidab Johannes Gaiust õigete piibliõpetajate majutamise ja nende eest hoolitsemise eest. Oma teises kirjas ta hoiatas valeõpetajaid oma kodus vastu võtmast. Siin, kolmandas kirjas, ta kannustab usklikke avama oma kodu ukseid õigetele õpetajatele. Ta sõnad tähendavad, et kuigi kristlased võivad olla mõnikord selles suhtes petta saanud, ei peaks see olema takistuseks öelda „tere tulemast” õigetele vendadele.

Ühes umbes aasta 100 paiku kirjutatud kristliku koguduse omamoodi käsiraamatus, millele on pandud nimeks Didahhee ehk Kaheteistkümne apostli õpetus, öeldakse, et vahetevahel on kristlaste külalislahkust vääril viisil ära kasutatud. Seepärast antakse seal juhtnõor, et õige kuulutaja ei viibi majas rohkem kui üks või kõige enam kaks ööd. Kui külaline jääb kolmeks päevaks, siis on tegemist vale õpetajaga. Edasi antakse juhtnõor, et õige õpetaja võib paluda toitu teele kaasa järgmise etapini, aga kui teeline palub raha, siis on ta vale õpetaja. Veel öeldakse selles raamatus, et kui külaline, rääkides viisil, mis tundub olevat Pühast Vaimust inspireeritud, palub kohalolijailt raha, siis ei tule talle seda anda, kui ta ei palu seda hädasolijate aitamiseks.

Omaette juhtnõor on seal antud ka selliseks puhuks, kui kristlasest kuulutaja tahtis siiski olla kohal kauem kui paar päeva. Siis tuli teekäijal hakata oma ülalpidamiseks tööd tegema. Kui ta aga sellest keeldub, siis on tegemist inimesega, kes tahab Kristusest ainult majanduslikku kasu lõigata.

Selliste juhtnõoride olemasolu näitab, et juba esimesel kristlikul sajandil oli liikvel ka igasuguseid petiseid, kes püüdsid heausksete kristlaste arvel kasu lõigata. Selleski suhtes pole maailm aastatuhandete jooksul muutunud.

Teises kirjas ütleb Johannes, et maailmas on palju eksitajaid. Kristlasel peab siis olema nagu Gaiusel ka hindamisvõimet, et mitte uisapäisa uskuda kõike, mis talle räägitakse, kuigi jutt võib kuulates tunduda vägagi ehtne ja õige. Praegusel ajal on maailm küll niipalju muutunud, et harva tulevad rändurid veel inimeste ustele koputama. Küll aga on liikvel kõikvõimalikke rahakogujaid. Seda arvestades võiks esimese sajandi juhtnõore tänapäevaseks kohendades öelda, et kristlasel ei ole tarvis toetada mingit organisatsiooni, mis reklaamib end kristlikuna – ka mitte raadiotööd tegevat – enne, kui on tehtud kindlaks, et tööd tehakse evangeeliumi levitamiseks sellisel moel, et ka raha kasutamine on kontrollitud. Johannes räägib seega asjadest, mis on praegugi veel väga praktilised.

Järgmistes salmides õhutab Johannes Gaiust jätkama selliste inimeste toetamist, kes ajavad tõesti Issanda Jeesuse asja ja viivad evangeeliumi edasi.

1:5-6 Armas, sa oled ustav olnud selles, mida sa oled iganes teinud vendadele, koguni neile, kes on sulle võõrad. Nad on tunnistanud sinu armastusest siinse koguduse ees. Sa teed hästi, kui sa läkitad nad edasi väarikal viisil Jumala ees.

Niisiis, Gaius oli võtnud vastu mitte ainult neid kristlasi, keda ta tundis ja teadis, vaid ka neid, kes olid talle varem võõrad. Teelised olid jõudnud oma reisilt tagasi Johannese kogudusse. Võis näiteks olla, et kui nad kogunesid jumalateenistusele, siis Johannes palus mõnel vennal rääkida, kuidas Jumal neid evangeeliumikuulutamisreisil oli juhtinud ja õnnistanud. Kõigist oma tegemistest jutustades jõudis jutustaja ka Gaiuse juurde ja rääkis, kuidas ta neile oma kodu ukse avas, aga ka testis neid esmalt, et nad tõesti õpetavad Jumala sõna. Sellest kuulda saades Johannes rõõmustas. Nii võis ta rahulikult Gaiust õhutada, et ta samamoodi ka jätkaks. See oli olnud Jumala kogudusele õnnistuseks, ja oli tähtis, et ta jätkaks ustavalt selle ülesande täitmist, mis ta Jumalalt oli saanud.

Sellist julgustamist me vajame vahetevahel igaüks. Kuigi me võime väga hästi teada, et oleme Jumala poolt määratud kohal, on siiski tähtis, kui meile seda vahel ka öeldakse. Ja samamoodi, kui me ise märkame, et keegi on õiges kohas selles, mis ta teeb, siis tasub meilgi seda talle ka öelda. Kui juba apostel Johannes pidas vajalikuks õhutada Gaiust jätkama kristlaste toetamist omal kohal, siis me tohime julgesti temast eeskujuga võtta ja julgustada omakorda neid, kes Jumala riiki üles ehitades tähtsal kohal tööd teevad – või ka vähem tähtsal kohal. Võib olla, et nad ise polegi märganud, kui tähtis nende töö on.

PKK1284 3Jh 1:7-15

Kukepoeg ja Isa pojad

Oma teises kirjas ütles Johannes, et kui valeõpetajatele öeldakse „tere tulemast!” ja võetakse neid oma kodu vastu, siis saadakse osalejaks nende kurjades tegudes. Kolmandas kirjas ütleb apostel, et kui me aitame Jumala sõna kuulutajaid, siis teeme hästi. Kuna nad on Kristuse saadikud, siis tuleb neid ka sellele vastavalt kohelda. Johannes jätkab selle teemaga veelgi, rääkides täpsemalt, miks neid tuleb aidata.

1:7 Nad on teele läinud tema nime pärast ega võta midagi vastu paganatelt.

Johannes ütleb, et need, kellest ta räägib, ei ole ükskõik millised teekäijad, vaid misjonärid. Nad viivad edasi evangeeliumi Kristusest. Need vennad olid läinud teele ilma palga või muu tasuta. Nad lootsid Issandale, ja Issand aitab ennekõike teiste inimeste läbi, kes võisid neid vastu võtta ja majutada. Nii avanes neile ka Gaiuse kodu uks. Ka Jeesus ütles oma saadikutele: „Kes teid vastu võtab, võtab vastu minu, ja kes minu vastu võtab, võtab vastu minu Läkitaja.” (Mt 10:40) Niisiis ei ole kristlaste külalislahkus sugugi tühine asi.

Et misjonärid ja üldse Jumala sõna kuulutajad ei võtnud midagi vastu paganatelt, see ei tarvitse tähendada, et nad kõik muud abipakkumised peale kristlaste oma tagasi lükkasid. Küsis ju Jeesuski Samaaria naiselt juua. Nende Johannese sõnade mõte on selles, et need evangeeliumi kuulutajad ei toetunud kellelegi teisele peale kristlaste. Nad ei otsinud oömaja mujalt kui ainult kristlaste kodudest. Sellepärast oli tähtis, et kristlased neid ka vastu võtsid. See Kolmas Johannese kiri võis olla ka soovituskiri, mille teeleminejad kaasa said ja mida nad Gaiuse juurde jõudes talle näidata võisid.

Johannese sõnad, et evangeeliumi kuulutajad ei võta vastu toetust paganatelt, on selles mõttes küll praegugi ajakohased, et kui kristlased ei toeta misjonitööd majanduslikult, siis veel vähem võiks oodata, et seda teeb keegi teine. Seetõttu on täiesti piibellik pöörduda kristlaste poole, kui küsimuse all on evangeeliumi kuulutamine. Nii tegi ka Johannes. Ta nähtavasti ei tundnud piinlikkustki, paludes Gaiusel majanduslikult toetada Jumala sõna saadikuid, kes ta juurde tulid. Ta teadis, et niiviisi, kristlaste andide abiga, oligi Jumal selle töö tegemist mõelnud.

1:8 Seepärast me oleme kohustatud nendesuguseid vastu võtma, et saaksime tõe kaastööliseks.

Kelle tegevusele sa kaasa aitad, selle kaastööline sa oled. Oma teises kirjas Johannes hoiatab kristlasi, et nad ei võtaks oma kodu vastu eksiõpetajatest taganejaid, sest muidu nad saavad nende kurjade tegude osaliseks. Jääb mulje, et see hoiatus viis selleni, et mõned olid oma kodu ukse ka õigete õpetajate eest kinni pannud, et mitte kogemata valeõpetajaid vastu võtta. Seepärast Johannes ütleb nüüd, et õiged õpetajad tuleb ikka vastu võtta.

Seda tehes on kristlane ka ise tõe kaastööline. Nagu praegugi, nii ka sel ajal ei läinud mitte kõik kristlased rändama, et evangeeliumi kuulutada.

Koju jäämine aga ei tähendanud tegevusetuks jäämist. Need, kes oma võimalustega aitasid ja toetasid neid, kes olid kuulujatena välja läinud, olid ka ise selle tähtsa töö osalised. Ka tänapäeval ei ole sellega teisiti. Endiselt on tarvis nii neid, kes on valmis evangeeliumi teenistuses välja minema kui ka neid, kes oma majandusliku toetusena selle teistele võimalikuks teevad. Keegi ei saa seda tööd teha nagu üksik hunt. Kogudus on tervik, kus kõik aitavad oma andidega kaasa, et evangeelium Jeesusest Kristusest võiks jõuda üha enamate inimesteni.

Oleme Kolmandast Johannese kirjast näinud, et Gaius oli heaks näiteks esimese sajandi kristlasest, kes andis ka oma kodu evangeeliumi teenistusse. Võiks ainult soovida, et kõik kristlased olid samasugused. Kahjuks see aga nii ei olnud. Hoopis teistsugust suhtumist esindas Diotrefes, kellest nüüd juttu tuleb.

1:9 Ma kirjutasin mõne sõna kogudusele, aga Diotrefes, kes püüab olla nende seas esimene, ei võta meid vastu.

Siin on soomekeelne tõlge väljendusrikkam: „Kirjutasin mõne sõna kogudusele, aga Diotrefes, kes laiutab selle juhina, ei arva meist midagi.” Seega oli Diotrefes üks neid kristlasi, kes arvas endast palju ja teistest vähe. Selliseid on kahjuks ikka olnud, aga see nende hoiak ei ole küll õnnistuseks.

Uurijad on arutlenud, kas see mõne sõnaga kogudusele kirjutamine võiks tähendada Teist Johannese kirja. Lõplikku vastust me sellele muidugi ei saa. Muidugi võis Johannes neil aegadel kirjutada veel palju teisigi kirju, millest ainult kolm on Jumala Vaimu juhtimisel saanud osaks Jumala ilmutusest meile. Seepärast on kindlam oletada, et kiri, mida Johannes siin nimetab, ei ole hilisematele põlvetele säilinud. Võis ju isegi juhtuda, et Diotrefes selle kirja üldse hävitas, kuna ta ei tunnustanud Johannese autoriteeti.

Üheksas salm kõneleb sellestki, et selleks ajaks oli koguduste juhtimises toimunud juba tubli areng. Veel Pauluse ajal oli kogudustes mitmeid vanemaid, õpetajaid ja karjaseid. Nüüd aga koguduses, mille liige paistab olevat olnud ka Gaius, oli juhiks mees nimega Diotrefes. Seega oli kogudusel veel ainult üks juht.

Nagu me kahjuks kuuleme, Diotrefes oli võimumaias. Selle lause põhjal otsustades ei pidanud ta Johannese saadetud kirjast suurt midagi. Ilmselt pidas Diotrefes Johannest oma konkurendiks või oma võimu ohustajaks. Seda väljendab hästi ka selle kohta kasutatud kreeka keelne sõna *filoproteuo*, mis on eesti keeles tõlgitud sõnadega „püüab olla esimene”. See on liitsõna, mis on moodustatud sõnadest *filia* ja *proteuon*. *Filia* tähendab armastust või sõprust, *proteuon* aga tähendab esimest. Kokku tähendab see siis, et Diotrefes armastas olla esimene. Seetõttu mõjusid Johannese kiri ja selles antud juhtnöörid talle ilmselt nagu härjale punane rätik.

Eespool kuulsime, et Gaius oli suurepärane vend Issandas, Diotrefes aga oli pigem diktaator. Need kaks isikut kujutavad omamoodi kahte äärmust samas koguduses.

1:10 Seepärast, kui ma tulen, siis ma tuletan talle meelde teod, mida ta teeb, laimates meid kurjade sõnadega ja rahule jäämata sellega, et ta ise ei võta vastu vendi, takistab veel neidki, kes tahavad seda teha, ning heidab nad kogudusest välja.

See salm annab Diotrefesest juba päris kõneka pildi. Ta oli oma positsiooni ja võimu küljes isegi sedavõrd kinni, et neid kaitstes ei kõhelnud ta loobuda isegi tõeest, vaid hakkas häbematult laimama neid, kes ta ambitsioonidele ette jäid. Johannes toob välja neli raskendavat asjaolu tema tegevuses. 1) Ta keeldus aktsepteerimast Johannest. Seega ei suutnud ta endast kõrgemale autoriteedile alluda. 2) Ta rääkis apostlitest halba. See näitab, et ta pidas ennast neist paremaks. Sellest omakorda tuleb järeldada, et tegemist pidi olema silmapaistvalt andeka ja võimeka inimesega – kuidas muidu võis ta end kõigist teistest paremaks pidada? Paraku, inimese andekus võib kujuneda probleemiks, kui ta ei oska seda õigel viisil kasutada. 3) Ta keelas vastu võtta rändavaid sõnakuulutajaid. Selle

põhjuseks oli arvatavasti, et ta tahtis õpetamistööd ise teha, kuna ta teisi ei usaldanud. Ja 4) ta heitis kogudusest välja need, kes Jumala sõna saadikuid ikkagi vastu võtsid. Seega ta kasutas oma võimu ka oma alluvate üle valitsemiseks, kirjutades neile ette, kellega nad tohivad läbi käia ja kellega mitte, ning heitis kogudusest välja need, kes täpselt tema pilli järgi ei tantsinud. Ta hoolitses selle eest, et koguduses kõlaks ainult tema ja ta pooldajate hääl. Ühe sõnaga, tegemist oli pisikese diktaatoriga, kes kasutas oma positsiooni kindlustamiseks ka diktaatorlikke võtteid.

Nüüd Johannes siiski ütleb, et kui ta tuleb, siis ta võtab ta ette ja juhib ta tähelepanu sellele, mida ta õieti teeb. See oli vajalik, sest oma ambitsioonidest pimestatud inimene ei tarvitse ise märgatagi, missugune tulemus ta tööol tegelikult on. Kui seda talle öeldakse, siis on see vähemalt võimalus meelt parandada. Johannese autoriteet oli saadud Jeesuselt Kristuselt ja tal tuli seda kasutada ka selleks, et kaitsta Jumala karja sellise omavolitseja eest, keda paljud ilmselt kartsid. Seda tuli teha ka sellepärast, et kurjade sõnadega apostleid laimates Diotrefes ju otse hävitas nende tööd, eriti Johannese oma. On vapustav näha, kuidas võimuahnus pimestab inimese – kaasa arvatud kristlase.

Oli see alles mees! Ta oli kasutusele võtnud raske relvastuse ja meil pole raske mõista, kuidas selline üheainsa inimese paranoiline tegevus kogudust hävitas. Kahjuks ongi nii, et koguduse lammutamiseks või vähemalt halvamiseks ei ole tarvis kuigi palju inimesi. Seetõttu oli paratamatu, et Johannesel tuli apostli autoriteediga olukorda sekkuda.

Lugedes siin Diotrefesest, tuleb meeles pidada, et ta pole sugugi üksikujuhtum. Selliseid inimesi on läbi aegade ikka olnud ja neid on jätkunud ka kogudustesse. Me võime olla kindlad, et Jumala Vaim juhtis Johannest temast rääkima selleks, et me uuriks läbi ka iseennast ja oma motiive. Millised on meie ajendid, kui me räägime, laulame või juhatame koguduses kasvõi mõnda ringi või tööharu? Kas ei ole mindki äkki petnud võimuahnus või mõni muu lihalik joon?

Seda küsimust esitades tuleb arvestada, et meie loomus oskab oma tõelisi motiive väga hästi peita ja maskeerida isegi meie endi eest. Vaevalt küll oleks Diotrefes ise tunnistanud, et ta on lihtsalt võimuahne ja usaldamatu. Kindlasti oleks ta oma hoiakuid põhjendanud hoopis ilusamini – näiteks sellega, et ta muretseb ainult koguduse ja Jumala riigi töö pärast ning tahab seda kaitsta. Kindlasti ta ise just seda uskuski. Seetõttu tasub esitada olulisi küsimusi endale üksikasjalikumalt. Kas leian, et keegi ei tee seda tööd nii hästi kui mina? Kas olen kriitiline paljude Jumala riigi tööliste suhtes? Kas püüan teiste inimeste tegevust ja isegi elu oma kontrollile allutada? Kas ma ei suuda oma ülemusele alluda, kuna ta pole selline, nagu peaks? – Kui taolistele küsimustele tuleb aus olles vastata jaatavalt, siis on see väga alameeriv. Siis tuleks hakata väga kriitiliselt vaatama ennekõike iseennast.

On selge, et koguduses on suur hulk ülesandeid, mis kõik vajavad täitmist. Mõnede jaoks on palgatud töötajad, osa aga tehakse vabatahtlikult. Kiusatused aga on samad kõigile. Seepärast on Diotrefese juhtum heaks põhjuseks ka meile uurida oma südant.

1:11 Armas, ära võta eeskujuks paha, vaid head! Kes teeb head, on Jumalast, kes teeb paha, ei ole Jumalat näinud.

Eespool kuulsime, kuidas kristliku koguduse liige ja koguni juht on võtnud kasutusele ülekohtu relvad. Kindlasti tegi ta seda heade kavatsustega, aga tegelikult lammutas kogudust. Selline eeskuju toob kaasa kiusatuse vastata sama mõõduga. Aga Johannes teab, et ülekohtus ei kao kuhugi, kui sellele ülekohtuga vastatakse. Vastupidi – see hoopis kasvab. Sellepärast õhutab Johannes Gaiust tegema ikka head. Lõppude lõpuks on ta Jumala inimene, ja Jumala inimene kurjuse relvadega ei võitle.

Ei Päästjagi, kui ta tuli maailma, võtnud kasutusele kuradi nõuandeid, kuigi neid talle pakuti. Selle asemel juhendus ta Jumala tahtest. Sellepärast ta ei vastanud teotusele teotusega ega valele valega. Eriti selgelt näeme seda siis, kui ta üle kohut mõisteti. Ta relvadeks olid tõde, headus ja alandlikkus. Ja lõpuks saavutas ta nendega otsustava

võidu. Ülestõusmishommikul tühjaks jäänud haud on selle igaveseks tunnistajaks. Patu, surma ja kuradi võim on juba kukutatud. Muidugi teadis seda kõike ka Gaius, aga kiusatuse hetkel on hea saada julgustatud, et püsida paremini selles, mis on õige. Gaius oli Jumalast sündinud, sellepärast võis Johannes teda õhutada ka selles raskes olukorras ikka head tegema.

Johannes nimetab selles kirjas nimepidi üldse kolme isikut. Kolmas neist on Demeetrios. Tema on inimene, kelle üle võis ainult rõõmu tunda.

1:12 Demeetrioसे on antud tunnistus kõigilt ja tõelt eneselt; ning meigi tunnistame, ja sina tead, et meie tunnistus on tõsi.

Siin on mees, kellel oli terve usk ja elu. Kõik tunnistasid temast head.

Demeetrios oli arvatavasti ka see, kes pidi viima Johannese kirja Gaiusele. Sel juhul oli ta üks neist ringi rändavatest kuulutajatest, kellele Johannes eespool viitas. Teine võimalus on, et Demeetrios oli üks neid suurepäraseid Jumala pühasid, kelle Diotrefes oma kogudusest välja heitis. Midagi rohkemat me Demeetrioसेst ei tea, sest teda mainitakse Piiblis ainult selles ühes salmis. Aga see salm on väga kõnekas.

Nime põhjal me teame, et Demeetrios oli pagankristlane, sest ta nimi tähendab Demeterile – maaviljeluse jumalale kuulajat. Demeteri tunti ka nimega Ceres, millest muide tuleb ka inglise keeles sõna *cereal*, mis tähendab viljatooteid. Ka Diotrefese nimi viitab paganlikule taustale, sest see tähendab Zeusi kasvandikku. Arvatavasti kasvasid nad mõlemad seega kodus, kus kummardati kreeka või rooma jumalaid. Millalgi olid nad aga kuulnud evangeeliumi, võtnud selle vastu ja saanud kristliku koguduse liikmeteks. Millegipärast aga oli Diotrefes kasvanud viltu. Patt oli teda petnud. (Who is who in Mythology)

Demeetrios aga oli püsinud tões. Kui ta oli Johannese kirja kohaletoometaja, siis oli ta millalgi saanud koguduselt kutse minna rändevangelistiks. Kui ta aga oli Diotrefese ajujahi ohvriks sattunud inimene, siis oli ta näidanud oma armastust tõe vastu, hoolitsedes teiste Jumala sõna kuulutajate eest. Sõltumata sellest, kumb ülesanne tal oli olnud, oli ta seda täites olnud ustav ja Jumala kogudusele õnnistuseks.

Demeetrios on üks Uue Testamendi kirkaid valgusi, alandlik Jumala püha. Ka meie ümber on palju selliseid inimesi. Nad ei püüa tõusta juhtivatele kohtadele nagu Diotrefes ega ole tähtsad isikud nagu Gaius, kellele isegi apostel saatis kirja. Nad on tagasihoidlikud ja alandlikud Jumala inimesed, kes ustavalt teevad seda, mis Jumal on neile ülesandeks andnud, aga keda tavaliselt ei panda isegi tähele. Võib-olla peavad nad pühapäevakooli, käivad vaatamas haigeid või pakuvad küüti koguduse nimekatele esindajatele. Nad ei kipu tööühmade esimeesteks ega peeta neid meeles teenetemärke ja aukirju jagades. Nad ei torka silma, aga nad on koguduse tugisambad. Nad toetavad Jumala riigi tööd ja julgustavad sõnakuulutajaid.

Johannese poolt kasutatud kreekakeelse tegusõna aegvorm näitab, et Demeetriosel oli olnud hea maine juba varem ja oli endiselt. Ta oli seega pika aja jooksul näidanud, et ta on usaldusväärne isik ja et tal on terve usk. Koguduse liikmed, kes abi vajasisid, tundsid teda kui Jumala meest. Johannes teadis seda kõike ja võis seepärast kinnitada Demeetrioसे usu ehtsust.

Demeetrios on meile meeldetuletuseks, et Kristusesse uskuja inimese tõeline läbikatsumine ei toimu kunagi suurte rahvahulkade ees, kus kõlavad aplausid. Kolme esimese sajandi jooksul sai viiele miljonile usklikule osaks märtrisurm Kristuse tõttu. Neist ei räägita kuigi palju. Aga kas teadsid, et veel rohkem miljoneid tunnistasid ka sel ajal oma igapäevase eluga, et nende usk on tõeline. Neis ei olnud midagi sensatsioonilist, kuid nad elasid Jumalale. Nende nimesid ei tarvitse leida kollastelt lehekülgedelt, aga need on kirjas Jumala Talle eluraamatus. Nad elasid Jumalale selle maailma silmis tundmatuna ja surid, ilma et maailm oleks sellest midagi teadnud. Aga Jumal tunneb neid ja nende nimed on taevas kirjas.

Ehk tasub märkida, et pärimus, mille usaldusväärsuses pole küll kindlust, jutustab, et millalgi oli Johannes nimetanud Demeetriose Filadelfia koguduse juhiks. Sellele kogudusele oli Jeesusel Ilmutusraamatus öelda ainult head.

1:13 Mul oleks sulle palju kirjutada, kuid ma ei taha sulle kirjutada tindi ja sulega.

Johannesel oli südamel paljugi asju, millest oleks võinud kirjutada, aga meelsamini tahtis ta neist rääkida siiski silmast silma.

1:14-15 Aga ma loodan sind peatselt näha ja siis räägime silmast silma. Rahu sulle! Sind tervitavad sõbrad. Tervita sõpru nimepidi!

Kord tuleb päev, kus see saab tõeks ka iga kristlase jaoks. Siis võime meiegi rääkida Jeesusega silmast silma. Siis saab temalt küsida nii mõndagi, mis praegu alles mõistatuseks, aga ega tea, kas praegused küsimused siis enam ajakohased ongi. Johannes aga muidugi ei mõtle siin nii kaugele. Ta loodab varsti Gaiusega isiklikult kokku saada. Samal reisirõõmab ta ette ka jutuaajamise Diotrefesega, ja võib arvata, et see päev jääb sellele prügihunniku otsa lennanud kukele kauaks meelde.

Johannes lõpetab oma kirja rahusoovi ja tervitustega. Sõpru palub ta tervitada nimepidi. Igaüks on tähtis ka eraldi, mitte ainult suure koguduse liikmena. Tea, et samamoodi mõtleb Jumal ka sinule. Sa võid küll olla ainult väike inimene suures kollektiivis, aga ta saadab oma tervitused ka sulle isiklikult.

Kolmandas Johannese kirjas kohtusime kolme inimesega – Gaiusega, Diotrefesega ja Demeetriosega. Nendega lähemalt tutvudes saime aimu ka sisemistest katsumustest, millistesse kristlikud kogudused sattusid juba esimesel sajandil. Nagu nägime, kaks meest olid oma usus terved ja normaalsed, üks aga tegutses oma vana lihaliku loomuse ajenditest lähtudes. Kindlasti võitles ta omateada Jumala riigi eest, aga tegi seda viisil, mis tegelikult hävitas. Ta polnud endale selgeks teinud, milline on tegelik Jumala tahe. Temastki on meil palju õppida – nimelt seda, kuidas Jumala riigis ei tohi asju ajada.

Need mehed sunnivad meid esitama ka endale sügavuti minevaid küsimusi. Millises valguses me ise soovime kord olla mäletatud? Kas sellistena, kelle töö on olnud kogudusele ülesehitav või sellistena, kes pidasid iseennast maailmas kõige tähtsamaks?